

Kreditinstitutter

Markedsudvikling 2021

Indholdsfortegnelse

1. Sammenfatning	3
2. Kreditsektorens struktur	4
3. Kreditinstitutternes indtjening	7
Nedskrivninger	9
Egenkapitalens forrentning	10
4. Kapital.....	12
Det individuelle solvensbehov.....	13
Gearingskravet.....	14
Krav om nedskrivningsegne passiver (NEP-krav)	17
Faktaboks 1: Fastsættelse af det risikobaserede NEP-krav for ikke-SIFI'er	18
Markedsudstedelser for de danske kreditinstitutter	18
5. Udlån	21
6. Regulering	23
Kommissionens forslag til CRR/CRD.....	23
Ikrafttrædelse og undersøgelse af disclosureforordningen	26
Faktaboks 2: Ny SIFI-model	27
7. Bilag 1: Kreditinstitutternes årsregnskaber 2017-2021.....	28
8. Bilag 2: Kreditinstitutternes nøgletal 2017-2021	30

1. Sammenfatning

Kreditinstitutterne fik i 2021 et markant bedre resultat end i 2020 – og på niveau med årene forinden. Det forbedrede resultat kan især henføres til lave nedskrivninger på udlån. Dertil kommer større positive kursreguleringer og en styrket basisindtjening drevet af større gebyrindtægter. Kreditinstitutternes nettorenteindtjening var også i 2021 udfordret af lave renter og fortsatte den nedadgående tendens. Det blev dog mere end modgået af stigende netto-gebyrindtægter og provisioner. Den faldende basisindtjening, der er observeret over flere år, blev dermed samlet set vendt til en stigning.

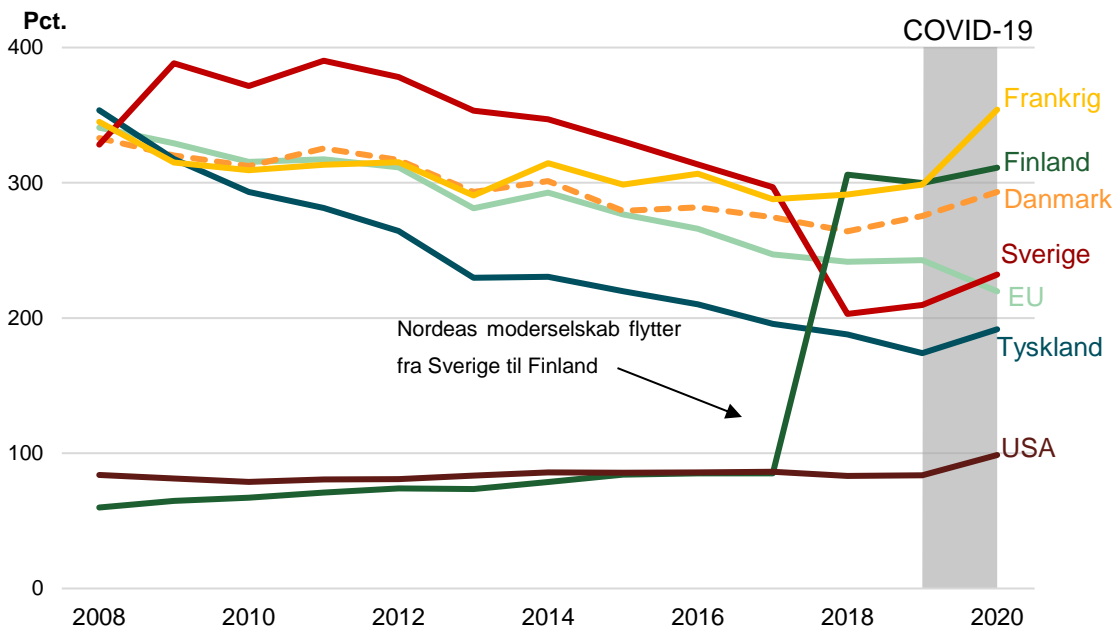
Kreditinstitutternes kapitalrobusthed, overdækning til kapitalkrav, var stort set uændret i 2021. Kreditinstitutterne har dermed fortsat et fornuftigt økonomisk udgangspunkt, hvis finansiel uro og større økonomiske tilbageslag måtte materialisere sig i lyset af den aktuelle usikkerhed om vækst, inflation og konjunkturudvikling, senest forstærket af krigen i Ukraine.

Udlånsvæksten fortsatte i 2021, hvor særligt pengeinstitutternes udlån igen voksede efter nogle år med stagnerende vækst. Kreditinstitutternes erhvervsudlån faldt mellem fjerde kvartal 2019 og andet kvartal 2021 som konsekvens af COVID-19-krisen og af, at staten indførte hjælpepakker til virksomheder. Selvom realkreditinstitutternes udlån til erhverv voksede i perioden, opvejede det ikke faldet i pengeinstitutternes erhvervsudlån. I andet halvår af 2021 voksede erhvervsudlånet, og særligt pengeinstitutternes erhvervsudlån oplevede fremgang.

2. Kreditsektorens struktur

Siden 2008 er de danske kreditinstitutters samlede balance ift. Danmarks BNP faldet fra 330 pct. til 290 pct., jf. figur 1. Det skyldes, at kreditinstitutternes samlede balance er vokset langsommere end BNP i perioden. De danske kreditinstitutters balance er i perioden vokset med 14 pct., mens BNP er vokset med 30 pct.

Figur 1: Kreditinstitutternes balance ift. BNP

Kilder: Europæiske lande og EU: Kreditinstitutternes balance: Central Banking Data 2 (CBD); BNP, Eurostat National Accounts. USA: Kreditinstitutternes balance: FRED, Total Assets, All Commercial Banks BNP: FRED, GDP (GDPA).

Den samme faldende trend ses generelt i EU-området og i de individuelle lande, Danmark ofte sammenlignes med. I perioden 2008-2020 er kreditinstitutternes balance i EU ift. BNP faldet fra 341 pct. til 220 pct. Faldet er dog ret differentieret på tværs af EU. Tyskland oplevede f.eks. et fald på 162 procentpoint i perioden, mens Frankrig havde en mindre stigning på 29 procentpoint (dog senest stærkt påvirket af COVID-19-krisen).

Den seneste stigning i kreditinstitutternes balance ift. BNP skal ses i lyset af COVID-19-krisen. Krisen medførte et fald i BNP, mens den i mindre grad påvirkede størrelsen af kreditinstitutternes balance¹.

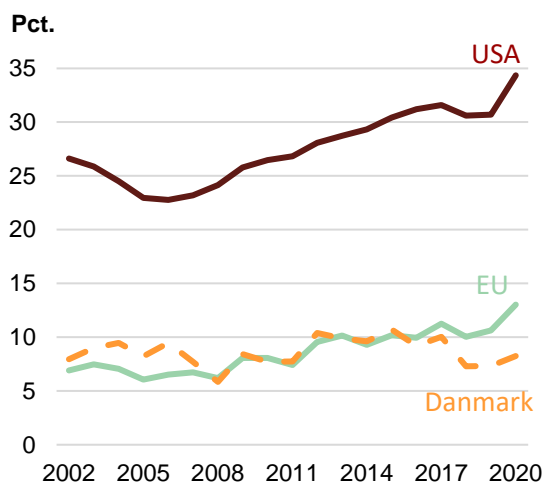
På den anden side af Atlanten har USA et strukturelt anderledes finansielt system. Det afspejles bl.a. i, at de amerikanske kreditinstitutters balance ift. BNP i 2020 var 99 pct., hvilket er 121 procentpoint mindre end i EU, jf. figur 1. Denne store forskel skyldes flere elementer i de finansielle systemer. Ét element er f.eks. finansieringsprofilen blandt de ikkefinansielle virksomheder i hhv. EU og USA. Amerikanske virksomheder bruger i højere grad de finansielle markeder til gældsfinansiering, mens de europæiske virksomheder i højere grad bruger kreditgivning fra kreditinstitutter.

¹ Krisen påvirkede dog i høj grad sammensætningen af balancen. F.eks. har kreditefterspørgslen i Danmark været faldende og derved påvirket udlånet i forhold til anden anbringelse af midlerne (aktivsiden) i pengeinstitutterne. Samtidig har indlånet i pengeinstitutterne været relativt upåvirket (passivsiden) og derved alene en akkumulering af indlånsoverskud og likviditet i placeringer på aktivsiden af pengeinstitutternes balance.

Dette er illustreret i figur 2.A og figur 2.B. Figur 2.A illustrerer ikkefinansielle virksomheders gældsfinansiering på de finansielle markeder i USA og EU. I perioden 2002-2020 har de ikkefinansielle virksomheder haft udestående gældsbeviser i niveauet mellem 23 og 34 pct. af USA's samlede BNP. Til sammenligning har virksomhederne i EU haft udestående gældsbeviser i et niveau mellem 6 og 13 pct. af EU's samlede BNP.

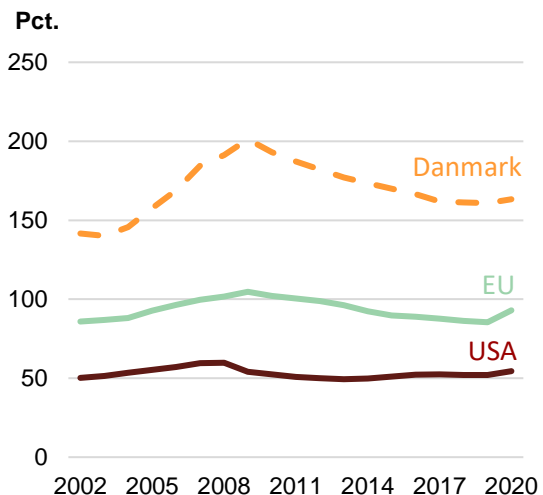
Figur 2.B viser en anden typisk kanal for ikkefinansielle virksomheders gældsfinansiering, illustreret ved kreditinstitutternes kredit til den private sektor ift. BNP. I USA gav kreditinstitutterne kredit til den private sektor svarerende til 54 pct. af BNP, mens det til sammenligning var 93 pct. af BNP i EU. Danmark ligger på dette punkt i en international sammenligning meget højt med 163 pct. af BNP i 2020.

Figur 2.A: Ikkefinansielle virksomheders udestående gældsbeviser ift. BNP

Kilder: [Tæller] Non-financial corporations debt securities, BIS Statistics Warehouse, Debt Securities. [Nævner] BNP, The World Bank DataBank.

Figur 2.B: Kreditinstitutternes kredit til den private sektor ift. BNP

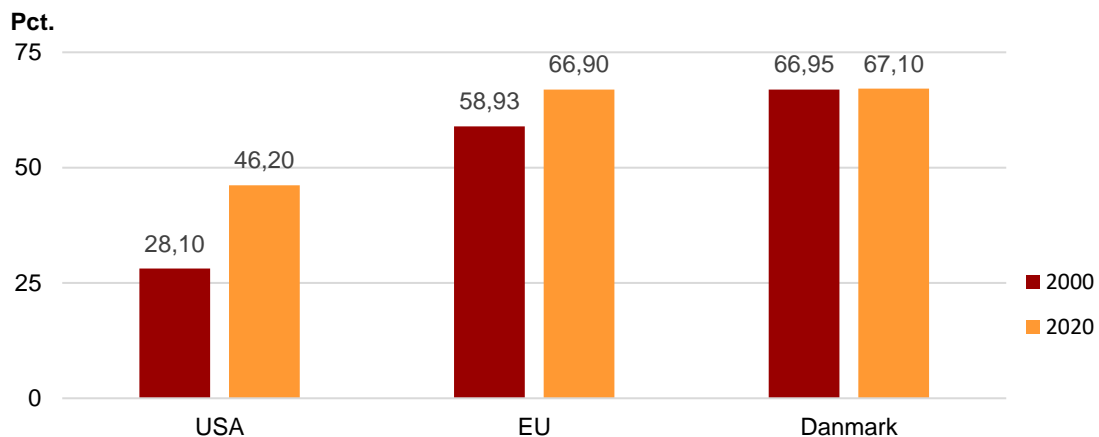

Kilde: Monetary Sector credit to private sector (% GDP), The World Bank DataBank.

Kreditinstitutternes meget aktive og differentierede roller i det finansielle system i både EU og Danmark sammenlignet med USA ses også i koncentrationen af kreditinstitutter. Et typisk mål for koncentration er andelen af aktiver i de fem største kreditinstitutter ift. de samlede aktiver i alle kreditinstitutterne (CR-5 ratioen). I perioden 2000-2020 ændrede koncentrationen blandt de fem største kreditinstitutter i Danmark sig ikke synderligt, mens gennemsnittet af koncentrationen i EU-området i steg med 8 procentpoint, jf. figur 3. Den øgede koncentration i resten af EU betyder, at Danmark i 2020 havde en koncentration på niveau med gennemsnittet i EU.

I USA er kreditinstitutternes koncentration væsentligt mindre, men den er dog vokset betydeligt de seneste 20 år. I år 2000 bidrog de fem største kreditinstitutter i USA til 28 pct. af de samlede aktiver. I år 2020 var bidraget vokset til 46 pct. USA ligger dog fortsat væsentlig under det gennemsnitlige niveau i EU og niveauet i Danmark.

Figur 3: Kreditinstitutternes koncentration

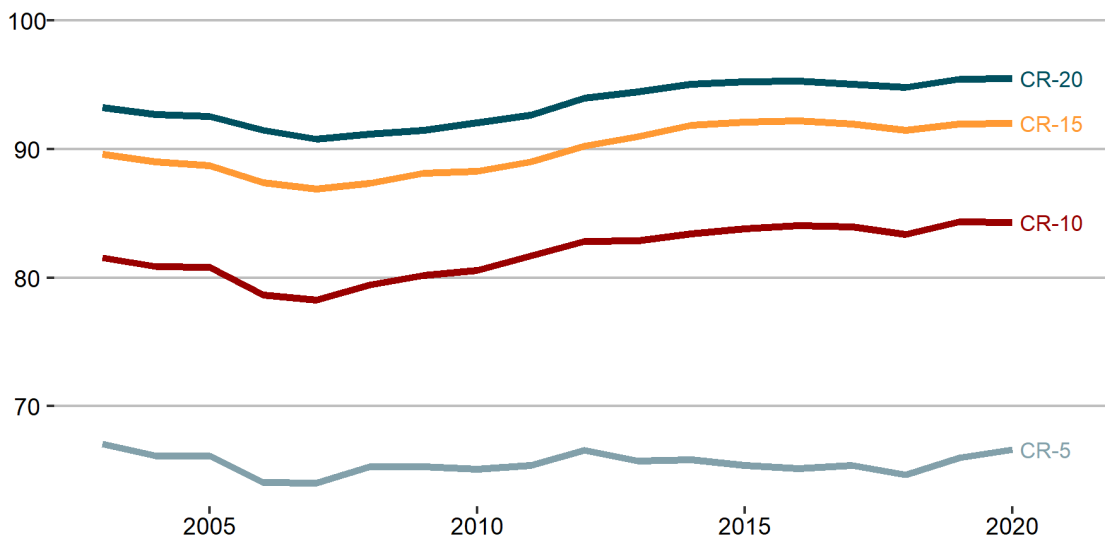

Note: Kreditinstitutternes koncentration bliver målt som aktiver i de fem største kreditinstitutter som andel af de samlede kreditinstituttaktiver (såkaldt CR-5 ratio). EU bliver udregnet som et simpelt gennemsnit af medlemslandene. Bulgarien, Kroatien og Rumænien er ikke medregnet i EU grundet manglende datapunkter i år 2000. Koncentrationen bliver målt efter juridiske enheder, dvs. på soloniveau.

Kilder: EU og Danmark: ECB, Statistical Data Warehouse, SSI: Banking Structural Financial Indicators (S10). USA: The World Bank, Global Financial Development Database (OI01).

Det skal dog bemærkes, at selvom CR-5 ratioen er det typiske mål for at sammenligne kreditinstitutternes koncentration på tværs af grænser, er målet behæftet med visse ulemper. F.eks. fanger det ikke konsolidering i laget under de fem største kreditinstitutter. I Danmark er der de seneste ti år sket en konsolidering blandt de små og mellemstore danske kreditinstitutter. Det er illustreret i figur 4, hvor både CR-10, -15 og -20-ratioen, der måler hhv. de 10, 15 og 20 største kreditinstitutters balance ift. hele sektorens balance, steg fra 2003 til 2020.

Figur 4: Danske kreditinstitutters koncentration

Note: Figuren viser forskellige mål for koncentration. F.eks. er CR-10 de 10 største kreditinstitutters aktiver ift. sektorens samlede aktiver.

Kilder: Nationalbankens MFI-indberetning og egne beregninger

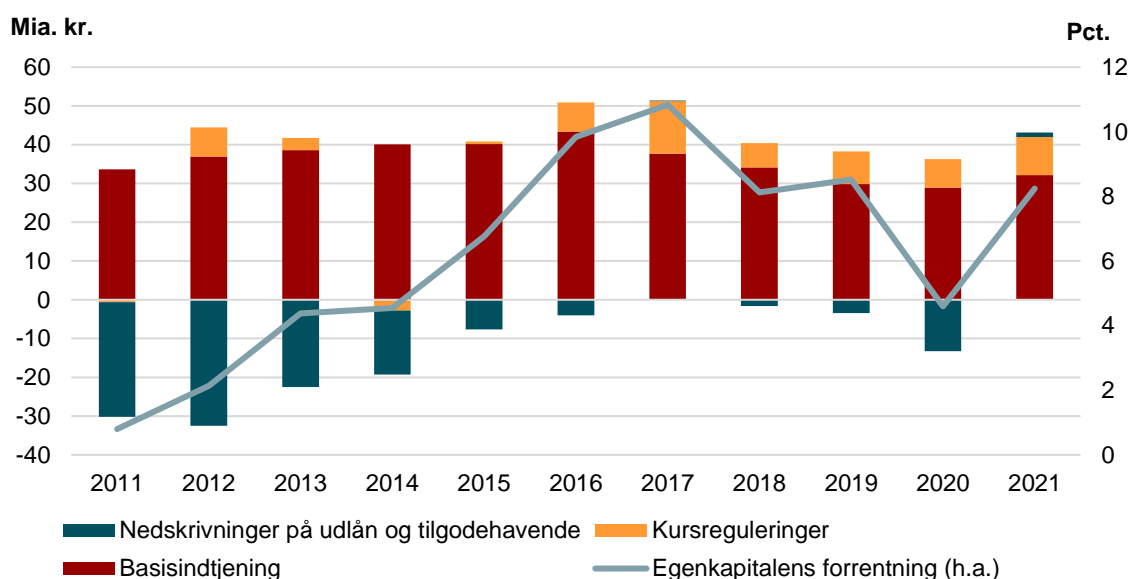
Dertil kommer, at det også er svært at sammenligne et gennemsnit af EU og USA, fordi spredningen i CR-5 ratioen på tværs af medlemslandene i EU er høj. F.eks. er CR-5 ratio i 2020 i Tyskland 34 pct., mens den i Holland er 84 pct.

3. Kreditinstitutternes indtjening

De danske kreditinstitutter fik i 2021 et samlet resultat før skat på 45,4 mia. kr. Det er 20,7 mia. kr. større end i 2020, svarende til en stigning på 84 pct. Den markante vækst kan primært henføres til et lavt resultat i 2020 pga. større nedskrivninger som følge af COVID-19-krisen.

Kreditinstitutterne havde en indtjening på 9,8 mia. kr. fra kursreguleringer i 2021, hvilket er det bedste resultat på kursreguleringer siden 2017, jf. figur 5. Samtidigt endte nedskrivninger netto pga. tilbageførsler som en indtægt på 1,2 mia. kr. Dermed var nedskrivningerne de laveste siden 2006, hvor de netto udgjorde en indtægt på 2,8 mia. kr. Endelig blev basisindtjeningen forbedret til 32,1 mia. kr., svarende til en stigning på 11 pct. i forhold til året før. Det er et brud med en nedadgående trend siden 2016.

Figur 5: Komponenterne i kreditinstitutternes resultat

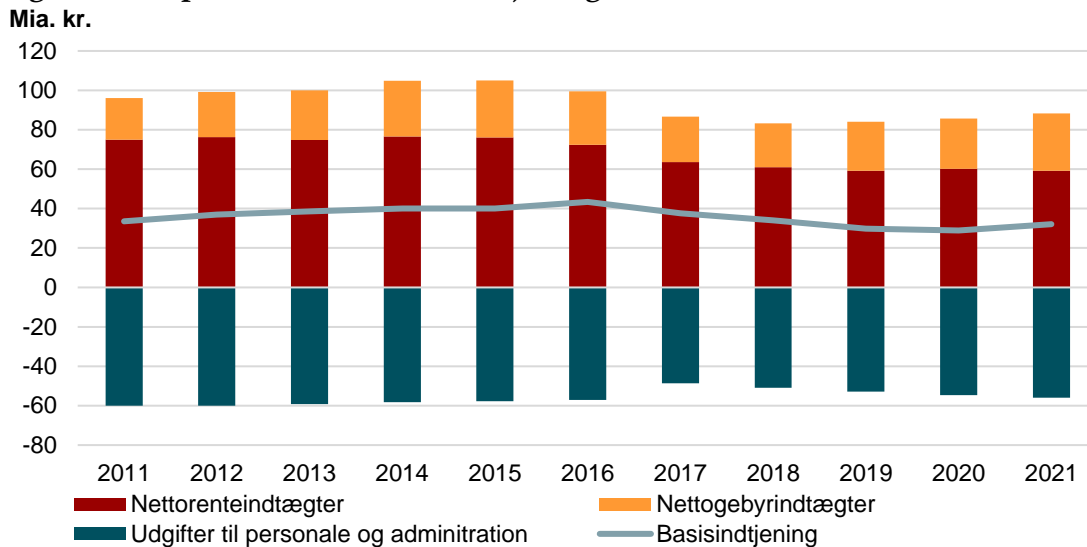
Note: Basisindtjening består af nettorente- og gebyrindtægter, udgifter til personale og administration, af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver og andre driftsindtægter og -udgifter. Dette er et udtryk for kreditinstitutternes kerneforretning. Bemærk overgangen til IFRS9 i primo 2018, der kan have betydet højere nedskrivninger.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Den styrkede basisindtjening i 2021 var drevet af højere nettogebyrindtægter, jf. figur 6. Nettogebyrindtægterne steg med 3,5 mia. kr. til 29 mia. kr. Omvendt faldt nettorenteindtægterne til 59,3 mia. kr., svarende til et fald på 0,9 mia. kr. sammenlignet med 2020. Udgifter til personale og administration steg for fjerde år i træk til 55,9 mia. kr. Det svarer til en stigning på 1,3 mia. kr. fra året før. Stigningen i basisindtjeningen i 2021 bryder en fireårig periode med faldende basisindtjening.

Nettorenteindtægter er den primære kilde til indtjening for kreditinstitutterne. De seneste år har kreditinstitutternes indtjening på denne post dog været udfordret. Kreditinstitutternes nettorenteindtægter var på 63,6 mia. kr. i 2017, svarende til et fald på 6,7 pct. på fire år.

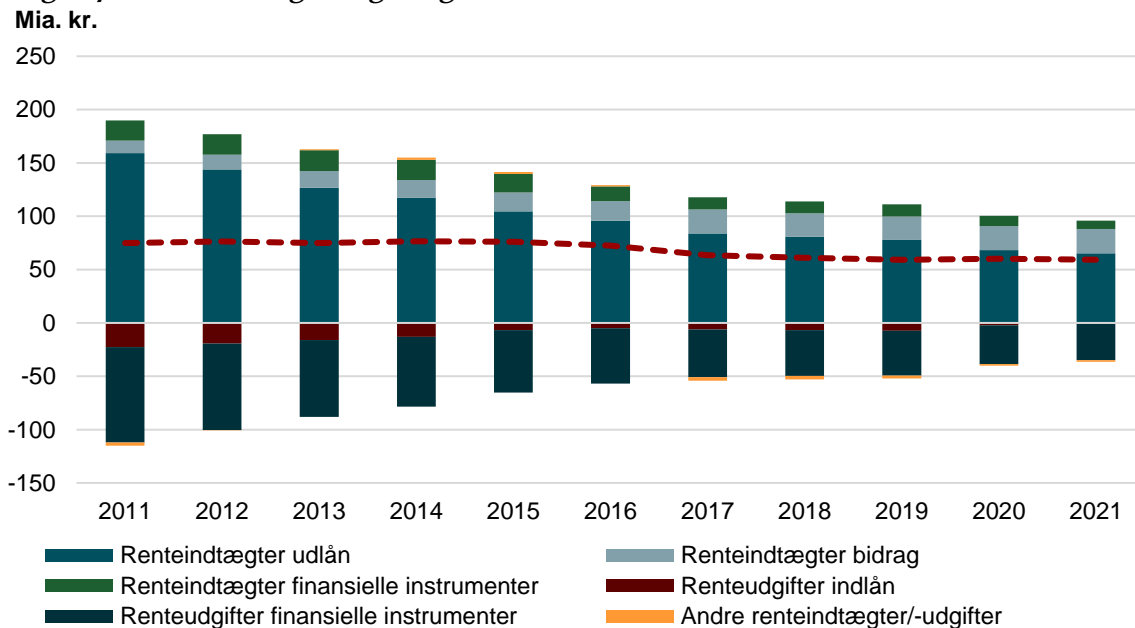
Figur 6: Komponenterne af basisindtjeningen

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Renteindtægter på udlån udgør størstedelen af de samlede renteindtægter, jf. figur 7. I 2021 havde kreditinstitutterne renteindtægter på udlån på 65,2 mia. kr., hvilket svarer til godt to tredjedele af de samlede renteindtægter. Renteindtægterne på udlån er faldet markant de seneste år fra 159,4 mia. kr. i 2011 til 84 mia. kr. i 2017. Denne udvikling skyldes den generelle renteutvikling, da pengeinstitutterne i gennemsnit har forrentet deres udlån ved et stadigt lavere renteniveau. Derudover står realkreditinstitutterne i dag for en større andel af det samlede udlån for kreditinstitutter. Det trækker de samlede renteindtægter fra udlån ned, da realkreditlån som regel har en lavere rente end banklån som følge af en bedre sikkerhedsmæssig stilling.

Figur 7: Renteindtægter og -udgifter

Note: Renteindtægter fra finansielle instrumenter inkluderer obligationsrenteindtægter og renteindtægter fra afledte finansielle instrumenter. Renteudgifter fra finansielle instrumenter inkluderer udgifter til udstedte obligationer og efterstillede kapitalindskud. Kreditinstitutterne har andre renteindtægter og -udgifter, bl.a. jf. placeringer hos/fra andre kreditinstitutter og centralbanker. Disse falder ind under "andre renteindtægter/-udgifter".
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Bidragsbetalinger udgør majoriteten af realkreditinstitutternes indtjening, og indtægterne herfra er steget støt det seneste årti i takt med det stigende udlån. I 2021 var indtægterne fra bidrag på 22,7 mia. kr., hvilket er knap 0,4 mia. kr. mere end i 2020.

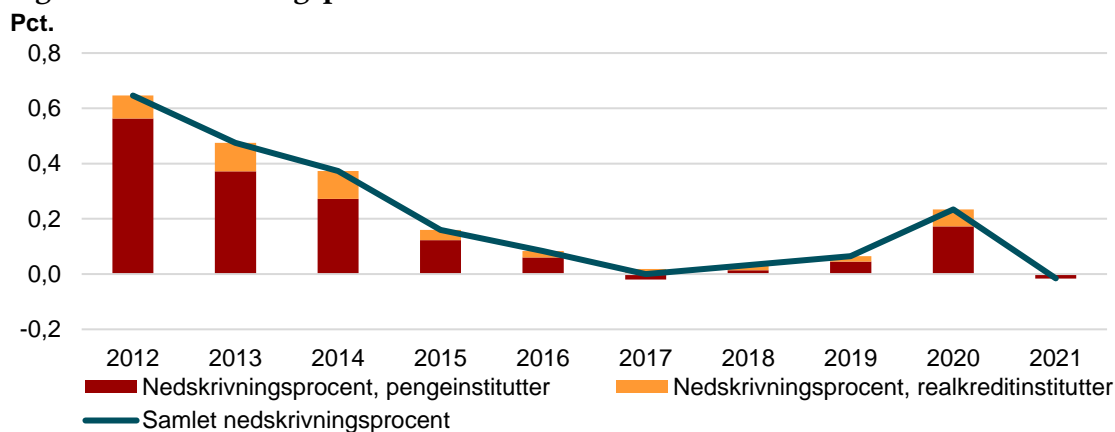
Endelig har kreditinstitutterne renteindtægter fra deres beholdning af obligationer og andre finansielle instrumenter. I 2021 beløb de sig til 7,9 mia. kr., hvilket er et fald på 1,7 mia. kr. ift. året før. Dermed fortsætter en tendens hos kreditinstitutterne med faldende renteindtægter på finansielle instrumenter.

På den anden side foretager kreditinstitutterne rentebetalinger på finansielle instrumenter. Heraf udgør realkreditinstitutternes betalinger på obligationer størstedelen². I 2021 udgjorde rentebetalinger på finansielle instrumenter en omkostning på 34,2 mia. kr., hvilket er 2,2 mia. kr. mindre end i 2020. Rentebetalinger på indlån har historisk også udgjort en markant udgift for pengeinstitutterne. I takt med at det lave renteniveau har bidt sig fast, er rentebetalinger på indlån formindsket betydeligt for pengeinstitutterne. I 2021 udgjorde rentebetalinger på indlån en udgift på 0,8 mia. kr. mod 2,3 mia. kr. i 2020. Derved udgjorde renter på indlån samlet set stadig en omkostning for kreditinstitutterne i 2021, på trods af udbredelsen af negative renter på indlånskonti.

Nedskrivninger

Nedskrivningsprocenten i 2021 var på -0,02. De lave nedskrivninger skyldes dels beskedne nye nedskrivninger og dels tilbageførsler af tidligere nedskrivninger. Da kreditinstitutterne forventede stigende kredittab som følge af COVID-19-krisen, nedskrev de betydeligt på deres udlån i 2020, jf. figur 8, da omfanget og effekterne af COVID-19-krisen endnu var usikre.

Figur 8: Nedskrivningsprocent

Note: Nedskrivningsprocenten angiver de samlede driftsførte nedskrivninger for hhv. pengeinstitutter og realkreditinstitutter i forhold til kreditinstitutternes samlede udlån inkl. repoer og garantier.

I årene under og umiddelbart efter finanskrisen i 2007-2009 lå nedskrivningsprocenten på et markant højere niveau end i dag. Tendensen til lavere nedskrivningsprocenter i årene efter finanskrisen kan først og fremmest tilskrives konjunkturudviklingen, men også kreditstyringen og en strukturel bevægelse mod mere brug af realkreditfinansiering, der er en mere sikker

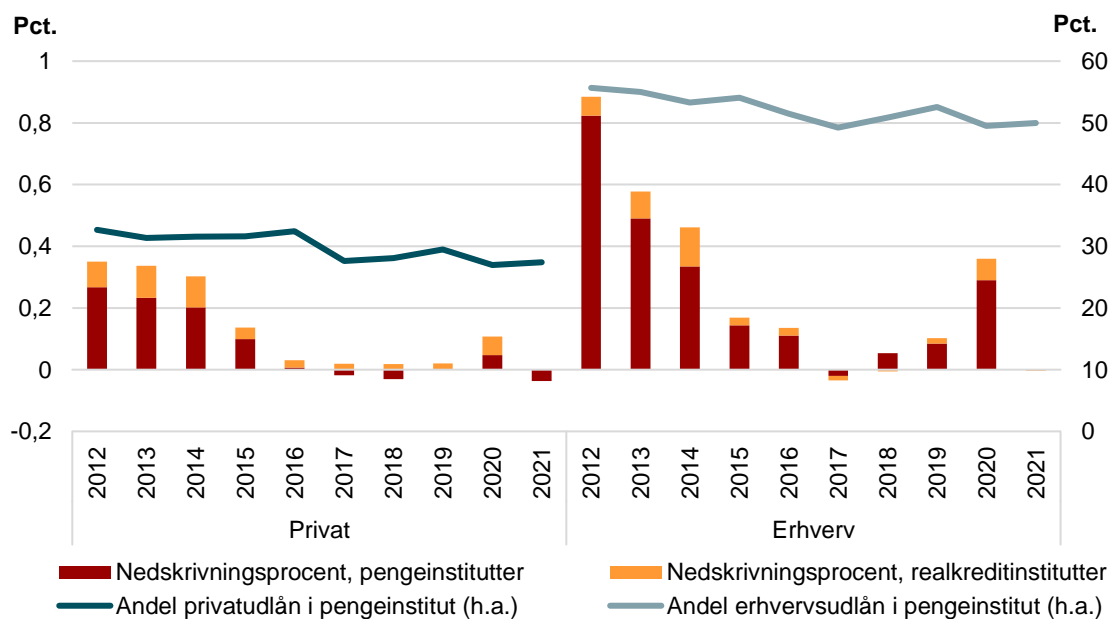
² Når låntager foretager rentebetalinger på sit realkreditlån til realkreditinstituttet, vil realkreditinstituttet skulle modsvare renteindtægterne ved at foretage rentebetalinger til ejerne af realkreditobligationer. Denne proces sker som følge af balanceprincippet i realkreditinstitutter.

form for långivning. Dermed var 55 pct. af alle erhvervsudlån foretaget af pengeinstitutterne i 2012 mod 50 pct. i 2021, jf. figur 9. Tilsvarende er andelen af udlån til private fra pengeinstitutter faldet fra 32 pct. i 2012 til 27 pct. i 2021.

Hovedparten af kreditinstitutternes samlede nedskrivninger kan henføres til udlån fra pengeinstitutter. Pengeinstitutterne og realkreditinstitutterne har siden 2012 i gennemsnit hvert år haft nedskrivninger svarende til henholdsvis 0,18 procent og 0,05 procent af kreditinstitutternes samlede udlån. I 2021 svarede pengeinstitutternes indtægter fra nettonedskrivninger til 0,02 pct. af kreditinstitutternes samlede udlån, mens realkreditinstitutternes nettonedskrivninger på 62 mio. kr. svarede til 0,001 pct. af kreditinstitutternes samlede udlån.

Nedskrivningsprocenten for erhvervsudlån er typisk højere end for udlån til private, da erhvervsudlån bl.a. er mere konjunkturfølsomt end privatudlån. Siden 2012 har den gennemsnitlige årlige nedskrivningsprocent for erhvervsudlån ligget på 0,35 pct. mod 0,13 pct. for privatudlån. Som følge af COVID-19-krisen var nedskrivningsprocenten for erhverv på 0,36 pct. i 2020, mens nedskrivningsprocenten for privatudlån var 0,1 pct. I 2021 var nedskrivningsprocenten marginalt negativ for både privat- og erhvervsudlån.

Figur 9: Nedskrivningsprocent på formål

Note: Nedskrivningsprocenten angiver de samlede driftsførte nedskrivninger for hhv. udlån til private og erhverv relativt til det samlede udlån til de to kategorier. Nedskrivningsprocenten opdeles desuden på udlån fra pengeinstitutter og realkreditinstitutter. For realkreditudlån defineres udlån til private som udlån med pant i ejerboliger eller fritidshuse, hvor erhverv er realkreditudlån med pant i ejendom, der ikke defineres som ejerbolig eller fritidshus. Dermed indgår bl.a. realkreditudlån til andelsboliger i erhvervsudlån.
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

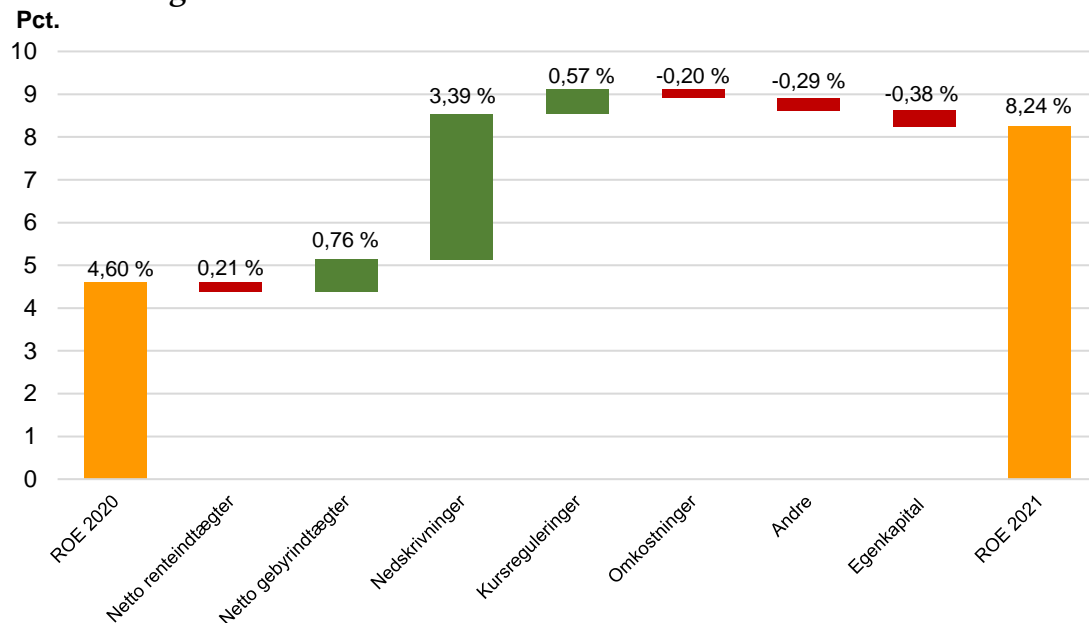
Egenkapitalens forrentning

I 2021 endte kreditinstitutternes egenkapital med en forrentning på 8,2 pct. efter skat mod 4,6 pct. i 2020, jf. figur 11. Den forbedrede egenkapitalforrentning skyldtes særligt de markant lavere nedskrivninger i 2021. Kombinationen af forholdsvis store nedskrivninger i 2020 og

negative nedskrivninger i 2021 resulterede i, at nedskrivninger isoleret set medførte en stigning i egenkapitalens forrentning på 3,4 procentpoint. Derudover bidrog forbedret indtjening på kursreguleringer og stigende nettogebyrindtægter til en forbedret egenkapitalforrentning. Reducerede nettorenteindtægter, øgede omkostninger og en styrket kapitalisering medførte samlet set en reduktion i egenkapitalens forrentning på 0,8 procentpoint.

Kreditinstitutterne kom ud af året med en egenkapitalforrentning før skat på 10,2 pct., hvilket er højere end i perioden 2018-2020, men stadig lavere end i 2016 og 2017³.

Figur 10: Drivkræfter for ændringer i egenkapitalens forrentning

Note: Figuren viser de faktorer, der påvirkede egenkapitalens forrentning (ROE) efter skat fra 2020 til 2021. Grønne søjler illustrerer positive bidrag, mens røde illustrerer faktorer, der bidrog til at forværre egenkapitalens forrentning. Kategorien *Omkostninger* indeholder udgifter til personale og administration, af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver og andre driftsudgifter. Kategorien *Andre* indeholder skat, andre driftsindtægter, resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder, resultat af aktiver under afvikling og udbytte af aktier.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

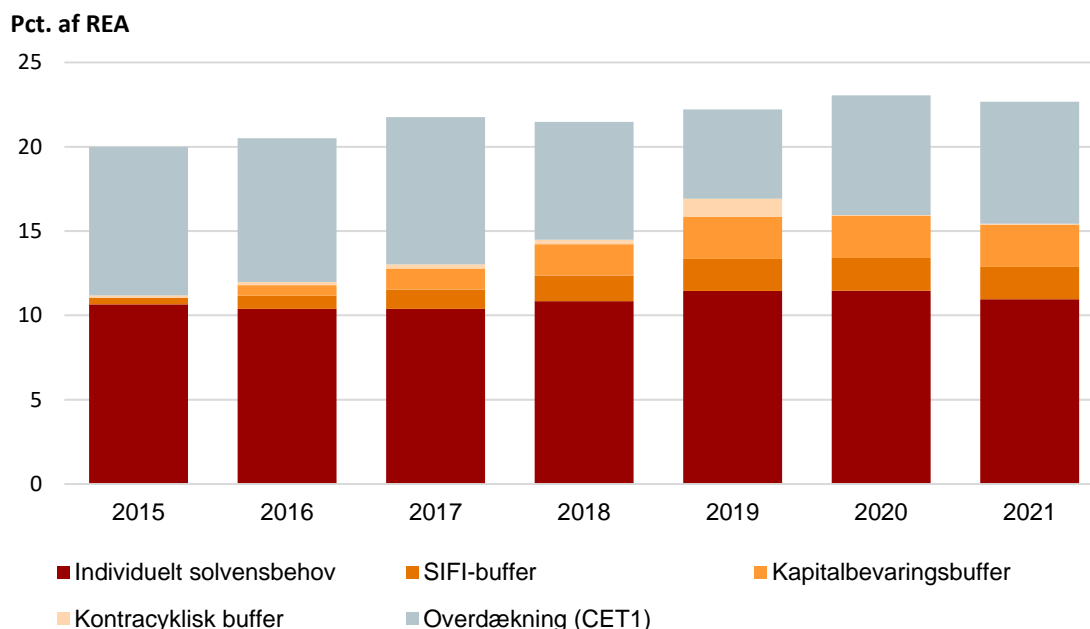
³ På trods af en markant fremgang i egenkapitalens forrentning i 2021 var den efter skat stadig lavere end i 2019, hvilket dog særligt skyldes, at kreditinstitutterne havde ekstraordinært lave skattebetalinger i 2019 grundet et skatteteknisk forhold i et enkelt kreditinstitut.

4. Kapital

Kreditinstitutternes samlede kapitalprocent faldt fra 23,1 pct. i 2020 til 22,7 pct. i 2021, jf. figur 11. Faldet kommer på bagkant af en periode mellem 2018-2020, hvor den samlede kapitalprocent steg med 1,6 procentpoint. Faldet i kapitalprocenten kan henføres til en stigning i de risikovægtede eksponeringer (REA), som steg med 132 mia. kr. i 2021, hvor den samlede mængde af kapital i samme periode steg med 23 mia. kr.

Kreditinstitutternes kapitaloverdækning til de regulatoriske krav (kapital- og bufferkrav) steg fra 7,1 pct. til 7,3 pct. af REA, jf. figur 11. Overdækningen er derved fortsat høj sammenlignet med tiden op til COVID-19-krisen. Det skyldes primært, at kreditinstitutterne i 2020 holdt igen med udlodninger efter aftale mellem sektoren og regeringen i lyset af COVID-19-krisen og frigivelsen af den kontracykliske kapitalbuffer, jf. figur 11⁴. Væksten i den samlede mængde kapital siden 2015 (94 mia. kr.) kan i høj grad henføres til introduktionen af SIFI-buffere mellem 0,5 pct. og 3,0 pct. for de største institutter og en kapitalbevaringsbuffer på 2,5 pct. for alle institutter.

Figur 11: Kreditinstitutternes kapitalkrav

Note: Overdækningen omfatter institutternes overdækning af egentlig kernekapital (CET1), da supplerende og hybrid kernekapital (AT1 og T2) ikke i samme grad kan absorbere tab. Det individuelle solvensbehov består af 8 pct. søjle I-krav og et institutspecifikt søjle II-krav. Alle tal er i pct. af de risikovægtede eksponeringer (REA). Den resterende kontracykliske buffer skyldes, at Norge kun delvist frigav deres kontracykliske buffer, og kreditinstitutternes norske eksponeringer er derfor fortsat underlagt et kontracyklisk bufferkrav.
 Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Fremover skal kreditinstitutterne til igen at opbygge den kontracykliske kapitalbuffer, som blev frigivet af erhvervsministeren den 13. marts 2020 som modsvar på COVID-19-krisen. Den kontracykliske kapitalbuffer blev genaktiveret til 1 pct. i tredje kvartal 2021 med virkning fra den 30. september 2022⁵. Herefter blev den yderligere øget til 2 pct. i fjerde kvartal med virkning fra den 31. december 2022⁶. Endelig blev den øget yderligere til 2,5 pct. i første

⁴ Se Finanstilsynets hjemmeside, *Finanstilsynet følger opdateret henstilling om kapitalbevarelse*, 18. december 2020 ([link](#))

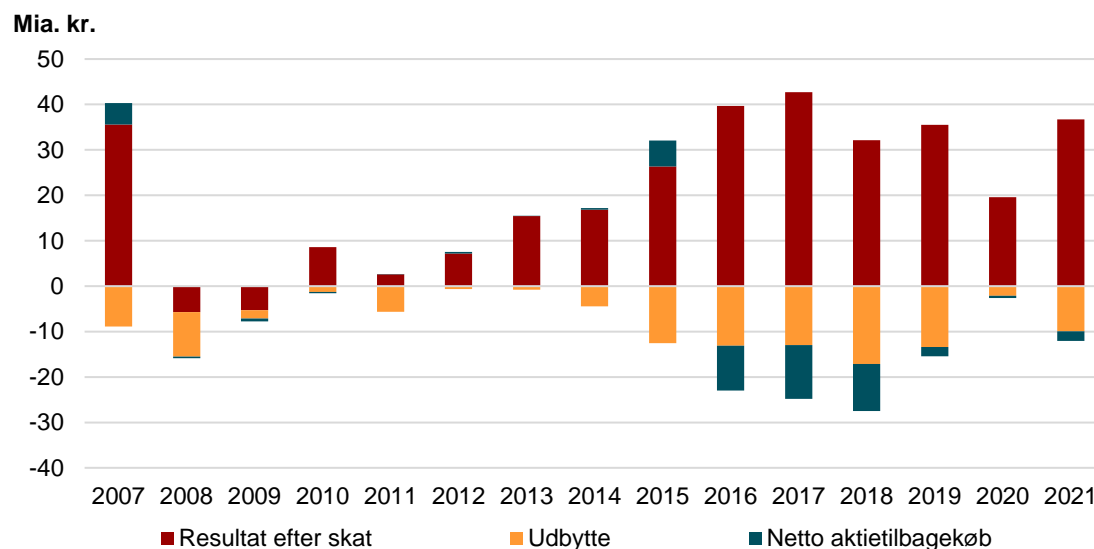
⁵ Se Erhvervsministeriets hjemmeside, *Genopbygning af den kontracykliske kapitalbuffer*, 23. juni 2021 ([link](#))

⁶ Se Erhvervsministeriets hjemmeside, *Forøgelse af den kontracykliske kapitalbuffer i Danmark*, 15. december 2021 ([link](#))

kvartal 2022 med virkning fra den 31. marts 2023. Både genaktiveringen og forøgelserne kommer som opfølgning på henstillinger fra Det Systemiske Risikoråd (DSRR).

Kreditinstitutterne udloddede i 2021 for 12,1 mia. kr. i form af udbytter og aktietilbagekøb på baggrund af resultatet i 2020, jf. figur 12. Det betyder, at kreditinstitutterne har udloddet 62 pct. af 2020-resultatet efter skat, hvilket er relativt højt sammenlignet med tidligere år før COVID-19-krisen. F.eks. blev der i 2019 udloddet 48 pct. ift. 2018-resultatet efter skat. Forskellen skyldes, at kreditinstitutterne i 2020 holdt igen med udlodninger grundet COVID-19-krisen og henstilling fra Finanstilsynet. Henstillingen om at holde igen med udlodninger udløb den 30. september 2021, hvorefter det var muligt igen at udbetale udbytte. Derfor kan en andel af udbetalingerne foretaget i 2021 være påvirket af både 2019- og 2020-resultatet.

Figur 12: Insitutternes udbyttebetalinger og aktietilbagekøb

Note: Disponeringen af udbyttebetalinger sker pba. resultatet fra året før. Derfor er udbytte og netto aktietilbagekøb i året i figuren sket pba. årsresultatet fra året før.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

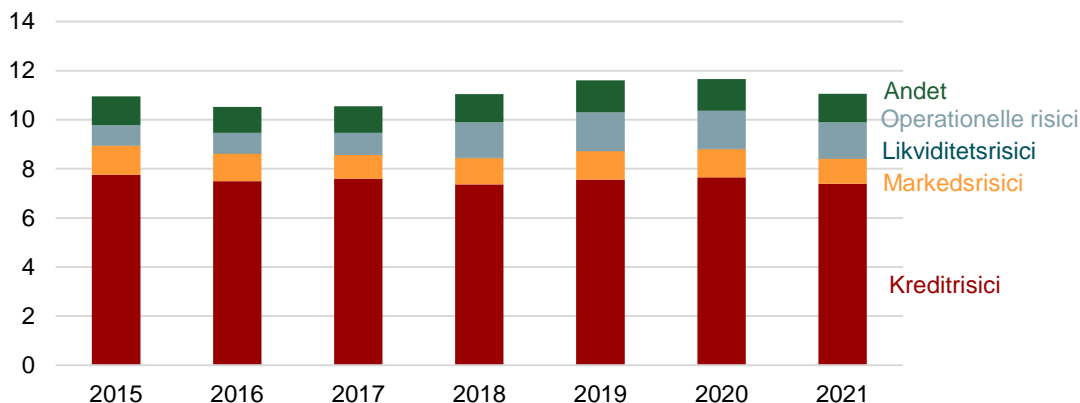
Det individuelle solvensbehov

Kreditinstitutterne skal opgøre deres individuelle solvensbehov, jf. lov om finansiel virksomhed, § 124, stk. 2. Solvensbehovet opgøres som det tilstrækkelige kapitalgrundlag i procent af den samlede risikoeksponering (REA). De nærmere retningslinjer følger af en bekendtgørelse om opgørelse af risikoeksponeringer, kapitalgrundlag og solvensbehov. Finanstilsynet har udformet en vejledning, der udmønter de nærmere anvisninger og Finanstilsynets praksis for institutterne på udvalgte elementer, herunder på kernerisikoområder for kreditinstitutter såsom kreditrisiko, markedsrisiko, operationel risiko, vækst og indtjening.

Det individuelle solvensbehov er i 2021 faldet fra 11,5 pct. til 11 pct., jf. figur 13. Faldet kan i høj grad henføres til kreditrisici og markedsrisici. I 2021 udgjorde kreditrisici 7,4 procentpoint af solvensbehovet, hvilket er et fald på 0,3 procentpoint fra året før. Ultimo 2021 var markedsrisici opgjort til 1,0 pct., hvilket er en anelse lavere (0,1 procentpoint) end året før.

Figur 13: Kreditinstitutternes solvensbehov

Pct. af REA.

Note: Alle tal er i pct. af de risikovægtede eksponeringer (REA).

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Gearingskravet

Den 1. juli 2021 blev der for de danske kreditinstitutter indført et såkaldt gearingskrav. Kravet indebærer, at gearingsratioen, der måler et instituts kernekapital⁷ ift. de ikke-risikovægtede eksponeringer⁸, mindst skal udgøre 3 pct.

Op til og under finanskrisen var gearingsgraden⁹ høj i de danske pengeinstitutter som konsekvens af, at de samlede eksponeringer blev øget ift. kapitalgrundlaget, jf. figur 14. I perioden 1986-2006 har pengeinstitutterne haft en gearingsratio, der har fluktueret indenfor et niveau mellem 6 og 7 pct. med en aftagende gearingsratio (stigende gearingsgrad). I de to år op til finanskrisen faldt gearingsratioen fra 6,2 pct. i 2006 til 4,7 pct. i 2008. Under finanskrisen tvang finansieringsproblemer flere pengeinstitutter til at begrænse deres gearing, og efter finanskrisen er gearingen faldet yderligere. I 2021 var den simple gearingsratio for de danske pengeinstitutter steget til 9,3 pct.

Gearingsgraden i realkreditinstitutterne er også reduceret i kølvandet på finanskrisen, men ikke i samme grad som i pengeinstitutterne, da realkreditinstitutternes forretningsmodel er langt mere sikker og dermed pr. konstruktion tillader en højere gearing. Realkreditinstitutternes simple gearingsratio er efter finanskrisen derfor på nogenlunde samme niveau som før finanskrisen.

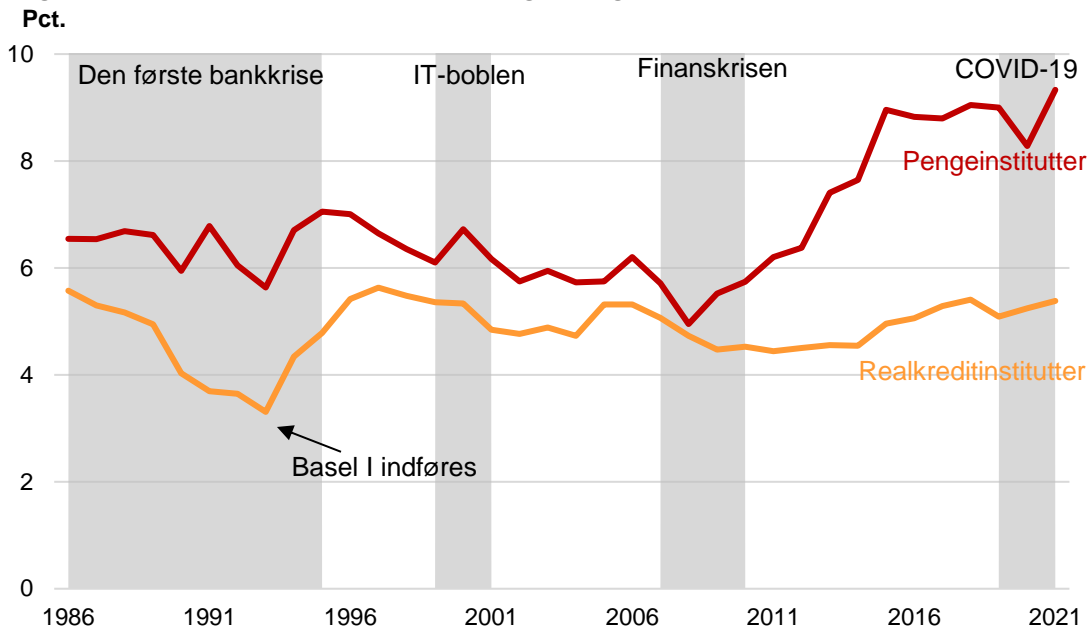
Gearingskravet sigter som anden kapitalregulering på at styrke institutternes modstandskraft og fremme den finansielle stabilitet.

⁷ Også kendt som Tier-1-kapital, som består af egentlig kernekapital (CET1) og yderligere hybrid kernekapital (AT1). CET1 er den højeste kvalitet af kapital og kan absorbere tab øjeblikkeligt. Denne kapitaltype indeholder aktie-, garant-, og andelskapital, overført overskud, akkumuleret anden totalindkomst og andre reserver. AT1 består af hybride kapitalinstrumenter, som er efterstillede lån og som udgangspunkt uden løbetid, der kan medgå til at dække tab og f.eks. nedskrives eller konverteres til egentlig kernekapital.

⁸ Den regnskabsmæssige værdi af f.eks. SFT's (instrumenter med sikkerhed i aktiver, som muliggør finansiering af andre fordringer) derivater, udlån og garantier både af og på balancen.

⁹ Gearingsgraden er det reciprokke (omvendte) mål af gearingsratioen. Altså, når gearingsratioen er lav, er gearingsgraden omvendt høj.

Figur 14: Kreditinstitutternes simple gearingsratio

Note: Den simple gearingsratio er udregnet som egenkapitalen ift. den samlede balance.
Kilder: Finanstilsynets indberetninger og egne beregninger.

Det centrale mål med gearingskravet er at begrænse en u hensigtsmæssig opbygning af overdreven gearing¹⁰. Overdreven gearing er, når et kreditinstituts gearingsniveau er uholdbart over tid, herunder i perioder med finansiell stress. Det afhænger af kreditinstituttets forretningsmodel, om gearingen er for høj. Kreditinstitutter med generelt lav risikoprofil (f.eks. realkreditinstitutter) kan have en holdbar relativt højere gearing end kreditinstitutter, der har en højere risikoprofil.

Derfor skal gearingskravet også ses i lyset af den allerede implementerede regulering om risikobaserede kapitalkrav. Gearingskravet adskiller sig fra de risikobaserede kapitalkrav ved at eksponeringerne *ikke* vægtes efter en vurdering af, hvor risikofyldte de er. Derfor er gearingskravet relevant som et supplement til og bagstopper for det risikobaserede kapitalkrav. Gearingskravet vil fungere som et ekstra lag af beskyttelse mod usikkerhed forbundet med kreditinstitutters vurderinger og mod målefejl i vægtingen af eksponeringer. Rangvid-rapporten pegede bl.a. på, at erfaringer fra de seneste kriser viste, at en bredt funderet optikisme førte til en undervurdering af de reelle risici¹¹.

Man kan argumentere for, at traditionelle risikobaserede kapitalkrav er disciplinerende ift. risikotagning, idet de tager højde for de enkelte aktivtypers risiko¹². Risikobaserede kapitalkrav kan derfor give institutterne incitamenter til en hensigtsmæssig risikostyring og porteføljesammensætning. Et gearingskrav indeholder ikke dette disciplinerende element ift. risikotagning, idet gearingsgraden vægter alle aktiver ens ved opgørelse af gearingskravets kapitalbehov, uanset aktivernes risiko. Derfor kan der, når gearingskravet er bindende, introdu-

¹⁰ Se f.eks. Basel-komiteén, *Assessing the macroeconomic impact of the transition to stronger capital and liquidity requirements*, 2011.

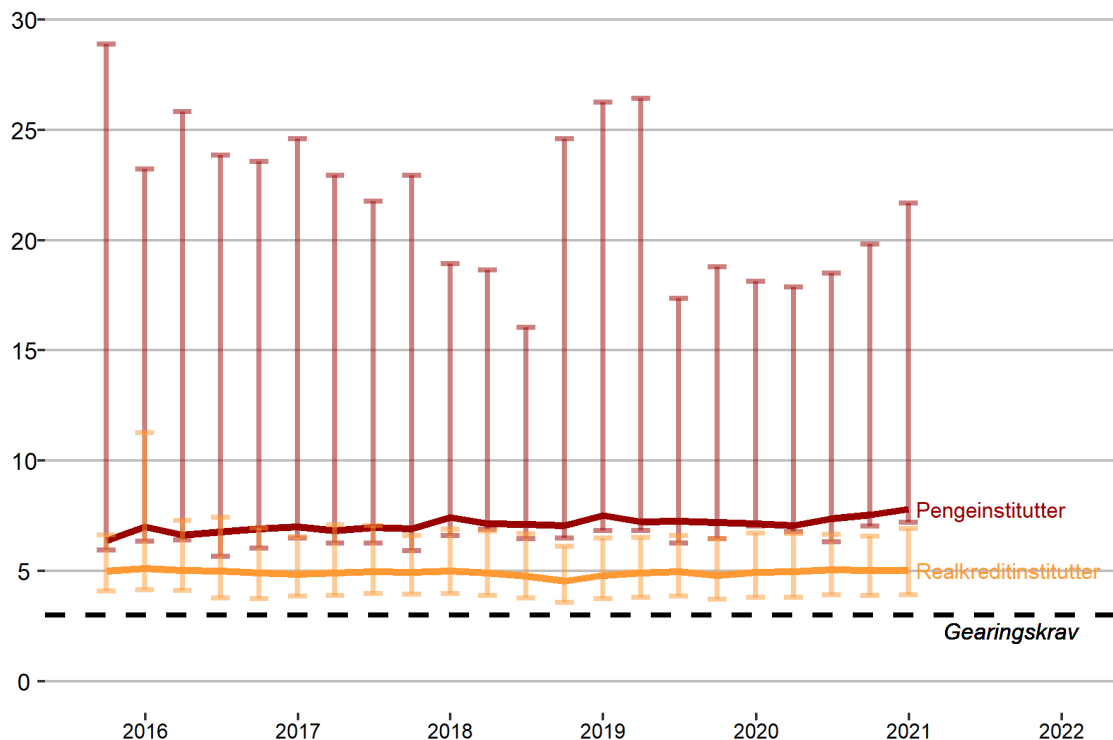
¹¹ Se Erhvervsministeriets hjemmeside, *Finanskrisens årsager (Rangvid-rapporten)*, 18 september 2013 ([link](#))

¹² Se f.eks. Basel-komiteén, *Assessing the macroeconomic impact of the transition to stronger capital and liquidity requirements*, 2011.

ceres en skæv incitamentsstruktur, hvor det at yde lån med en høj risiko vil være mere kapitalefficient end at yde lån med lav risiko. Den skæve incitamentsstruktur kan opstå, fordi instituttet skal holde den samme mængde kapital for nye lån – uanset om der er tale om mindre eller mere risikofyldte lån.

Ultimo 2021 var ingen danske kreditinstitutter bundet af gearingskravet, jf. figur 15, der illustrerer det implementerede gearingskrav¹³. Det vægtede gennemsnit for henholdsvis penge- og realkreditinstitutter var ultimo 2021 7,8 og 5,0 pct. Realkreditinstitutternes vægtede gennemsnit har været relativt konstant de seneste 5 år, mens pengeinstitutternes vægtede gennemsnit er steget med 1,5 procentpoint.

Figur 15: Kreditinstitutternes gearingsratio

Note: Figuren viser et vægtet gennemsnit og spredningen af 5 og 95 pct.-percentilerne. Vægten er institutternes ikkerisikovægtede eksponeringer.

Kilder: Finanstilsynets indberetninger og egne beregninger.

For realkreditinstitutterne skyldes dette hovedsageligt, at kapitaldækningen og eksponeringerne er vokset med den samme hastighed. Dette afspejles f.eks. også i en nogenlunde konstant spredning.

For pengeinstitutterne skyldes den stigende gearingsratio (faldende gearingsgrad), at kapitaldækningen er steget, mens der ikke har været samme stigning i eksponeringerne. Spredningen blandt pengeinstitutternes gearingsratio er dog værd at bemærke. Den meget høje spredning kommer af, at især mindre pengeinstitutter har en højere gearingsratio (dvs. er mindre gearede) end de større pengeinstitutter.

¹³Forskellen mellem den implementerede og simple gearingsratio er bl.a., at den implementerede gearingsratio for eksponeringer er bredere, da eksponeringer uden for balancen også medtages.

Krav om nedskrivningsegne passiver (NEP-krav)

Som følge af finanskrisen og for at imødekomme de alvorlige konsekvenser, som fremtidige finansielle og økonomiske kriser kan medføre for den danske og europæiske økonomi og den finansielle stabilitet, har Danmark og EU implementeret et direktiv for genopretning og afvikling af kreditinstitutter og investeringsselskaber (BRRD). Direktivet pålægger Finanstilsynet at fastsætte et NEP-krav for de danske kreditinstitutter og investeringsselskaber.

NEP-kravet har til formål at facilitere afviklingsstrategien og medvirke til, at aktionærer og kreditorer bærer omkostningerne forbundet med krisehåndtering af et kreditinstitut.

Den foretrukne afviklingsstrategi for SIFI'er er rekapitalisering og videreførelse af hele instituttet. For ikke-SIFI'er vil den foretrukne afviklingsstrategi oftest indebære en restrukturering af instituttet med henblik på at videreføre de levedygtige dele til markedet hurtigst muligt gennem en salgsproces, mens eventuelle tilbageværende ikke salgbare aktiviteter afvikles i regi af Finansiell Stabilitet i instituttet eller i et såkaldt broinstitut.

NEP-kravet for SIFI'er er betydeligt højere end NEP-kravene for ikke-SIFI'er, da det er strategien at rekapitalisere hele instituttet efter krisehåndtering – og uden brug af offentlige midler¹⁴.

Med indførslen af BRRD2 har Finanstilsynet i forbindelse med de seneste NEP-afgørelser justeret beregningsmodellen for fastsættelsen af NEP-kravet for ikke-SIFI'er, som er nærmere beskrevet i boks 1. Finanstilsynet implementerede allerede i 2020 en justeret beregningsmodel for fastsættelsen af NEP-krav for SIFI'erne i forbindelse med NEP-afgørelserne.

Fastsættelse af subordinationskrav for SIFI'er

NEP-kravet for SIFI'er skal delvist opfyldes med kapital og forpligtelser, der bærer tab før simple krav (subordination). Finanstilsynet har fastsat krav om subordination på to gange solvensbehov plus det kombinerede kapitalbufferkrav. Kapitalgrundlaget, der bruges til at opfylde det kombinerede kapitalbufferkrav, kan også benyttes til at opfylde subordinationskravet.

De subordinerede midler beskytter simple krav (f.eks. virksomheders indlån over 750.000 kr.) mod tab, hvis et institut bliver afviklet. En høj grad af subordination øger også gennemsigtheden for investorerne om, hvilke kreditorer der forventeligt skal yde bidrag i en afviklingssituation, da subordinerede midler er designet til at bære tab.

Indførsel af et gearingsbaseret NEP-krav

Under BRRD1 har NEP-kravet kun bestået af et såkaldt risikobaseret NEP-krav (baseret på instituttets risikovægtede eksponeringer, REA). Med implementeringen af BRRD2 skal Finanstilsynet også fastsætte et gearingsbaseret NEP-krav baseret på instituttets samlede uvægtede eksponeringer.

¹⁴ Realkreditinstitutter er undtaget et NEP-krav. Finanstilsynet fastsætter derimod et gældsbufferkrav, som realkreditinstitutter skal overholde.

Det gearingsbaserede NEP-krav består af et tabsabsorberingsbeløb og et rekapitaliseringsbeløb. Tabsabsorberingsbeløbet svarer til det tab, som instituttet bør kunne absorbere, mens rekapitaliseringsbeløbet skal sikre, at instituttet kan opfylde kapitalkravene og bevare tilstrækkelig markedstillid efter krisehåndteringen, så instituttet kan videreføres som levedygtigt.

Faktaboks 1: Fastsættelse af det risikobaserede NEP-krav for ikke-SIFI'er

Det risikobaserede NEP-krav består af to hovedkomponenter; henholdsvis et *tabsabsorberingsbeløb* og et *rekapitaliseringsbeløb*.

Størrelsen af det risikobaserede NEP-krav afhænger af den valgte institutspecifikke afviklingsstrategi. For institutter, der skal tages under afvikling af Finansiell Stabilitet, består det risikobaserede NEP-krav både af et tabsabsorberingsbeløb og et rekapitaliseringsbeløb. Tabsabsorberingsbeløbet er instituttets individuelle solvensbehov.

Rekapitaliseringsbeløbet består af et rekapitaliseringsgulv og et rekapitaliseringsstillæg. Rekapitaliseringsstillægget skal bruges til at kapitalisere den del af instituttets aktiviteter, som ikke umiddelbart kan videresælges, og som derfor i en periode skal drives videre af Finansiell Stabilitet. Rekapitaliseringsgulvet dækker de eksponeringer, hvortil der er behæftet en betydelig usikkerhed om, hvorvidt aktiviteterne kan videresælges.

For ikke-SIFI'er med en balance over 3 mia. euro vil rekapitaliseringsbeløbet udover rekapitaliseringsgulvet og rekapitaliseringsstillægget også bestå af et størrelsestillæg. Det dækker dels omkostningerne forbundet med, at frasalg af aktiver vil være vanskeligere, jo større instituttet er, dels at der for disse institutter ikke er en forhåndsgodkendelse fra Kommissionen om, at afviklingsformuen kan bruges.

For alle danske ikke-SIFI'er med en balance under 3 mia. euro vil niveauet for rekapitaliseringsbeløbet ligge i intervallet 3,5 til 6,0 pct. af REA, mens niveauet for rekapitaliseringsbeløbet for alle danske ikke-SIFI'er med en balance over 3 mia. euro vil ligge i intervallet 4,75 til 11 pct.

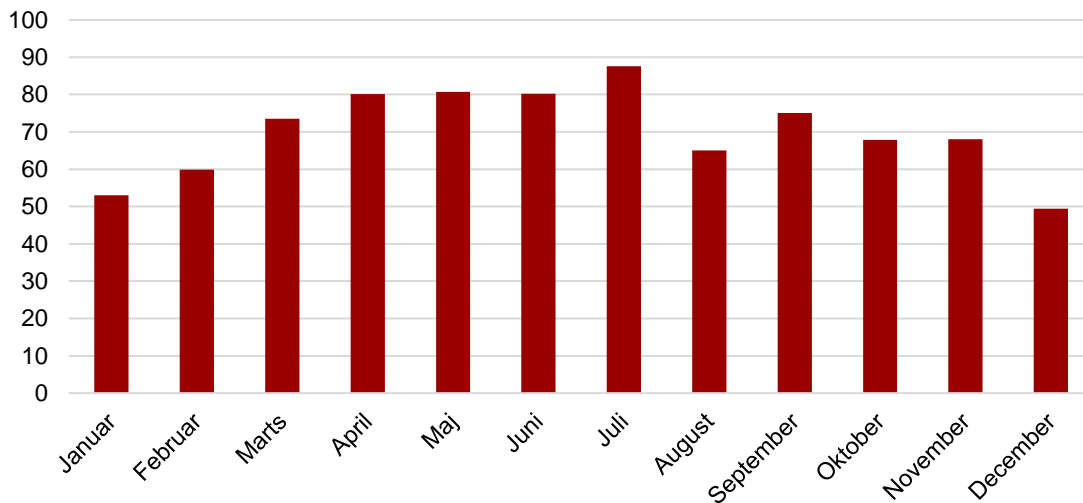
For det gearingsbaserede NEP-krav for alle SIFI'er fastsættes både tabsabsorberingsbeløbet og rekapitaliseringsbeløbet til 3 pct. af de samlede eksponeringer, så det samlede gearingsbaserede NEP-krav er 6 pct. For ikke-SIFI'er udgør det gearingsbaserede NEP-krav 4,5 pct. af instituttets samlede eksponeringer (henholdsvis 3 pct. i tabsabsorberingsbeløb og 1,5 pct. i rekapitaliseringsbeløb).

Markedsudstedelser for de danske kreditinstitutter

I 2021 var kapital- og gældsmarkederne velfungerende, og der var stor investorinteresse både i Danmark og internationalt, mens kreditspænd på kapital- og gældsudstedelser som følge af pengepolitiske tiltag var på et lavt niveau.

Figur 16: ECB's opkøb i 2021 iht. Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP)

Mia. EUR.

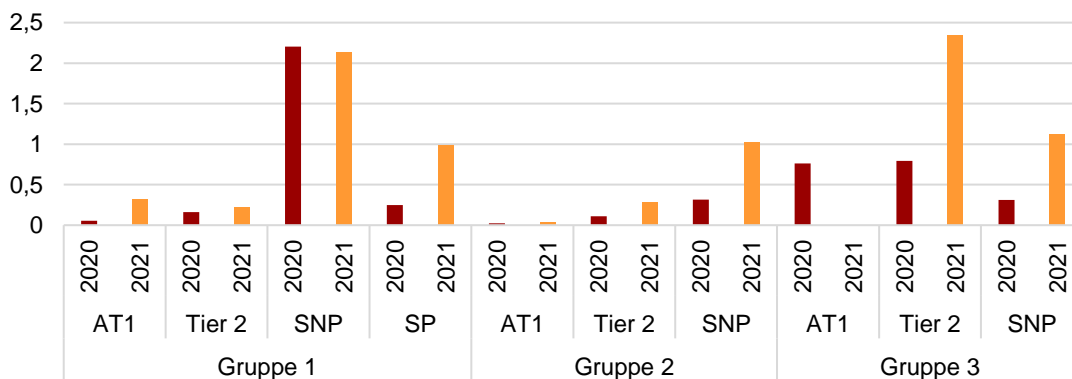
Kilde: ECB PEPP.

Mod årets slutning skabte inflationsudviklingen usikkerhed i forhold til pengepolitikken i USA og Europa, hvilket medførte øgede kreditspænd. I USA og Europa reduceres centralbankernes opkøbsprogram gradvist, jf. figur 16. Den 16. december 2021 annoncerede ECB, at deres PEPP¹⁵-opkøbsprogram ville blive lukket i marts 2022. Reinvesteringer i forbindelse med PEPP fortsætter til ultimo 2024, og ECB har mulighed for at genoptage PEPP-opkøbsprogrammet, hvis det vurderes nødvendigt.

Inflationsudviklingen gav anledning til en del forhåndsfinansiering i andet halvår 2021 for at dække dele af kreditinstitutternes fundingbehov for 2022. Investorerne havde i hele 202 et stort placeringsbehov, og samlet set udstedte danske institutter kapital- og gældsinstrumenter for et lidt større beløb end i 2020, jf. figur 17.

Figur 17: Udstedelser i forhold til risikoeksponeringer i 2021

Pct. af REA

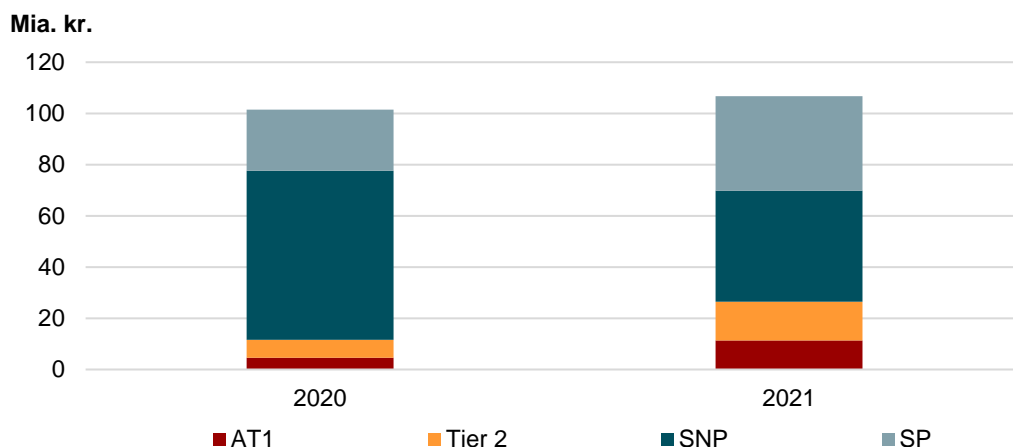
Note: Udover egentlig kernekapital (CET1) består kreditinstitutternes kapitalstruktur af anden kernekapital (AT1) og supplerende kapital (Tier 2). Derudover kan institutterne udstede hhv. foranstillet- (SP) og ikkeforanstillet seniorgæld (SNP), som er tabsabsorberende i tilfælde af, at instituttet skal afvikles.

¹⁵ Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP).

Udviklingen for de små og mellemstore institutter skyldes bl.a. indfasningen af NEP-kravet for gruppe 2-, 3- og 4-institutter i 2021. Det har fået flere små og mellemstore pengeinstitutter til at udstede ikkeforanstillet seniorgæld. Derudover har gruppe 1-institutter udstedt en del ikkeforanstillet seniorgæld, som kan bruges til at opfylde den del af NEP-kravet, som er sub-ordineret.

De samlede kapital- og gældsudstedelser var ca. 107 mia. kr., jf. figur 18. Det dækker primært over opbygning af seniorgæld, men også over udstedelse af kapitalinstrumenter for knap 26 mia. kr. I 2020 var de samlede kapital- og gældsudstedelser på ca. 102 mia. kr. Udstedelsesbehovet dækker primært over opbygning af ikkeforanstillet seniorgæld for at leve op til NEP- og gældsbufferkrav, men også over refinansiering af udløbne kapitalinstrumenter for ca. 12 mia. kr. I sammenligning med 2020 var udstedelsesniveauet for kapitalinstrumenter i 2021 væsentligt højere på grund af COVID-19-krisen, hvilket fik nogle institutter til at afvente bedre markedsvilkår på det primære marked.

Figur 18: Kreditinstitutternes samlede kapital- og gældsudstedelser efter instrumenttype

Kilde: Finanstilsynets indberetninger og egne beregninger.

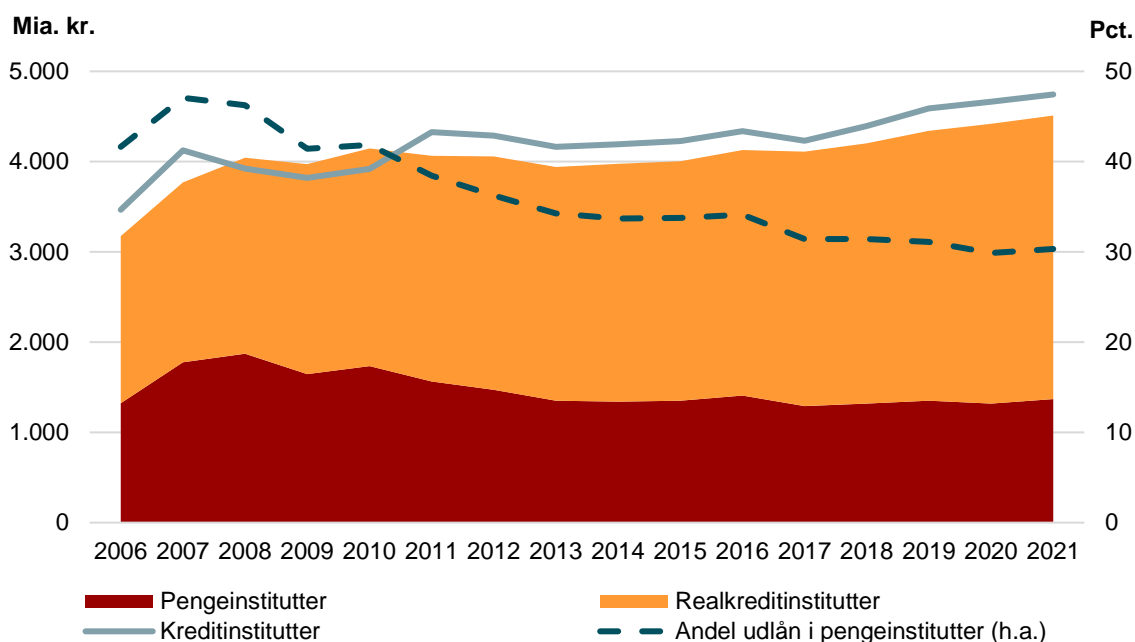
Enkelte af de største danske kreditinstitutter udstedte desuden såkaldt grøn ikkeforanstillet seniorgæld i 2021, hvilket også forventes at få større betydning fremover. Tre gruppe 1-institutter udstedte samlet 1,1 mia. EUR i grøn ikkeforanstillet seniorgæld. To udstedelser er såkaldte benchmark-udstedelser, som har henholdsvis fem og otte års løbetid og mulighed for indfrielse ét år før udløb. Der er stigende investorinteresse i at investere bæredygtigt, herunder i det grønne seniorgældsmarked. For de konkrete udstedere har der aktuelt været en prisfordel (et såkaldt greenium) ved at udstede grønne instrumenter, sammenlignet med tilsvarende ikkegrønne instrumenter. De konkrete priser på grønne kapitaludstedelser i det primære marked afhænger bl.a. af institutternes bæredygtighedsrating og konkrete green bond framework¹⁶. Der må alt andet lige fremover forventes en stigende ensartning af markedsstandarderne på området, herunder i takt med, at reguleringen også bliver mere entydig, hvad angår bæredygtighedstaksonomi mv.

¹⁶ICMA, *Vejledende retningslinjer for processer for udstedelse af grønne obligationer*, juni 2018 ([link](#))

5. Udlån

De danske kreditinstitutters udlån beløb sig til 4.743 mia. kr. ved udgangen af 2021, jf. figur 19. Det er 79 mia. kr. mere end i 2020, hvilket svarer til en udlånsvækst på 1,7 pct. Udlånet er vokset med henholdsvis 48 mia. kr. for pengeinstitutterne og 44 mia. kr. for realkreditinstitutterne. Det er den højeste udlånsvækst for pengeinstitutterne siden 2016, hvor udlånet voksede med 57 mia. kr. Omvendt er realkreditinstitutternes udlånsvækst aftaget, og stigningen i 2021 er den laveste siden 2015, hvor realkreditudlånet voksede med 16 mia. kr. Det er første gang siden 2010, at pengeinstitutternes udlån er øget mere end realkreditinstitutternes.

Figur 19: Udlånet for penge- og realkreditinstitutter

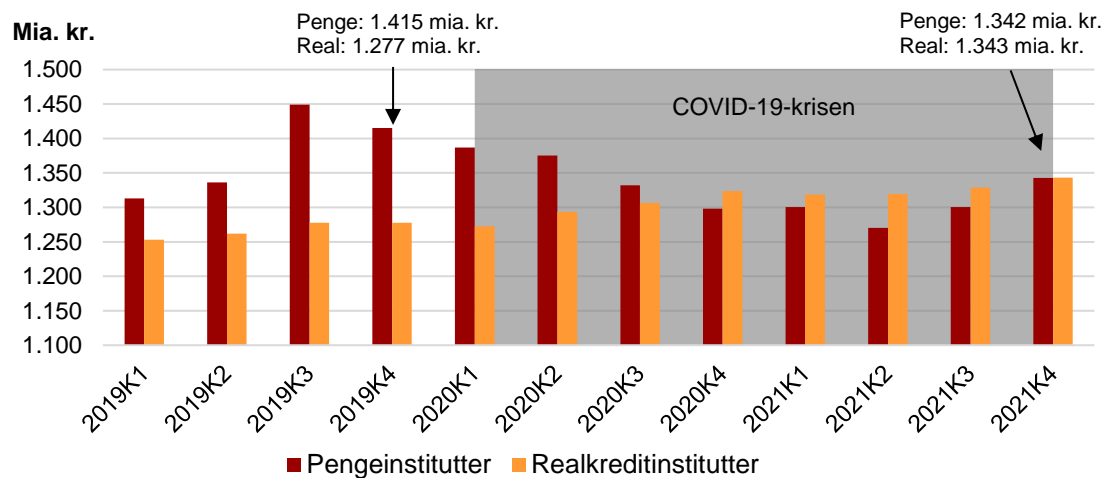
Note: Bemærk, at summen af udlån fra hhv. penge- og realkreditinstitutter ikke er lig det konsoliderede udlån for kreditinstitutter. Det skyldes, at der kommer flere aktiviteter med i de konsoliderede tal, f.eks. datterselskaber i udlandet.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Penge- og realkreditinstitutternes udlån til erhvervs kunder var 2.686 mia. kr. ved udgangen af 2021, svarende til et lille fald siden 2019, hvor det samlede erhvervsudlån var 2.692 mia. kr., jf. figur 20. Sammensætningen af erhvervsudlånet har dog ændret sig betydeligt de seneste to år. Ved udgangen af 2019 var pengeinstitutternes erhvervsudlån 1.415 mia. kr., mens realkreditinstitutternes var 1.277 mia. kr. I 2021 blev forskellen dog udlignet, og både penge- og realkreditinstitutterne har udlån til erhvervs kunder på ca. 1.340 mia. kr.

Siden andet kvartal 2021 er både penge- og realkreditinstitutternes erhvervsudlån dog øget. Væksten i erhvervsudlån kan tilskrives en stærk økonomisk aktivitet i 2021. Derudover udløb nogle af de statslige likviditetsordninger allerede i andet halvår af 2021, hvilket kan have understøttet behovet for erhvervs kredit.

Figur 20: Erhvervsudlån

Note: Det grå område indikerer perioden siden COVID-19-krisen indtraf i Danmark. For realkreditinstitutter er erhvervsudlån defineret som udlån, der ikke har pant i ejerbolig eller fritidshus. Dermed indgår bl.a. realkreditudlån til andelsboliger i erhvervsudlån.
 Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Da de statsgaranterede ordninger med udskudte skatte- og momsbetalinger udløb i januar 2022, og hovedparten af skatte- og momsudlån udløb den 1. april 2022¹⁷, må det forventes, at kreditefterspørgslen fra danske ikkefinansielle virksomheder stiger. I Danmarks Nationalbanks udlånsundersøgelse svarer flere af de adspurgte pengeinstitutter, at de forventer øget kreditefterspørgsel fra erhvervs kunder i første og andet kvartal af 2022¹⁸.

¹⁷ Skat, *Betaling og frister* ([link](#)), og Skattestyrelsen, *140.000 virksomheder får i dag brev om nye rentefri A-skattelån*, 8 marts 2021 ([link](#)).

¹⁸ Danmarks Nationalbank (2021): *Bankerne forventer øget efterspørgsel fra erhverv (udlånsundersøgelse 4. kvartal 2021)*, 10. januar 2022 ([link](#)).

6. Regulering

Kommissionens forslag til CRR/CRD

Den 27. oktober 2021 offentliggjorde Kommissionen et forslag til revision af kapitalkravsdirektivet (CRD) og kapitalkravsforordningen (CRR). Forslaget har bl.a. til formål at gennemføre Baselkomitéens anbefalinger fra 2017 (de endelige Basel 3-anbefalinger). Derudover vil Kommissionen med forslaget tilpasse reguleringen til den seneste udvikling i EU, herunder håndtering af klimarisici og konsekvenserne af Brexit.

I løbet af 2022 skal forslaget forhandles i Rådet med henblik på at fastlægge en generel indstilling, hvorefter det skal forhandles og vedtages med Europa-Parlamentet. Kommissionen foreslår, at hovedparten af forslaget skal gennemføres pr. 1. januar 2025, men de største ændringer vil have en længere indfasningsperiode.

Nedenstående beskriver de elementer af Kommissionens forslag, som forventes at få størst betydning for danske kreditinstitutters kapitalkrav.

Ændringer til standardmetoden for kreditrisiko

Kommissionen foreslår en række ændringer i standardmetoden for kreditrisiko i CRR, som overordnet indfører en mere detaljeret tilgang i fastlæggelsen af standardrisikovægtene, så de i højere grad end ved gældende regler skal afspejle forskelle i risiko for tab på de forskellige typer af eksponeringer.

Standardmetoden for kreditrisiko bruges af finansielle institutter, der ikke har interne modeller til at opgøre deres kapitalkrav, og fastsætter en række standardrisikovægte for forskellige typer af eksponeringer, som er ens for alle institutter. Standardmetoden bruges typisk af mindre institutter.

Forslaget er baseret på Baselkomitéens anbefalinger fra 2017. Det omfatter blandt andet en mere detaljeret og eksponerings-specifik risikovægtning af finansielle institutter og andre selskaber, en øget risikovægtning af aktier, som afspejler den større risiko sammenlignet med f.eks. gældsinstrumenter, og en risikovægtning af fast ejendom, som i højere grad afspejler risikoen ved forskellige typer lån, herunder introduktionen af en særlig risikovægt for projektejendomme.

Forslaget indeholder desuden en række mindre ændringer, herunder i behandlingen af ikke-balanceførte eksponeringer, f.eks. garantier og kassekreditter, en ny eksponeringsklasse for særlige virksomhedsenheder, som er oprettet alene med det formål at finansiere eller drive et bestemt aktiv (Specialised Lending Entities – SLE), og en forøgelse af risikovægten for lån, der er optaget i en anden valuta end låntagers indkomst.

Ændringer til IRB-metoden

Kommissionens forslag indeholder en række ændringer til brugen af interne modeller til opgørelse af kapitalkrav for kreditrisiko (IRB-metoden). IRB-metoden indebærer, at et institut

selv må beregne en række risikoparametre til at opgøre kapitalkravet på sine udlån¹⁹. Formålet med ændringerne er især at reducere kompleksiteten i IRB-metoden og at reducere forskellene i IRB-institutters kapitalkrav, som ikke skyldes forskelle i risiko.

Til det formål foreslår Kommissionen at skærpe rammerne for brugen af IRB-metoden. Kommissionens forslag er i tråd med Baselkomitéens anbefalinger fra 2017. Det indebærer bl.a. en indskrænket brug af IRB-modeller for store erhvervskunder, finansielle enheder og aktieeksponeringer. Forslaget introducerer også minimumsniveauer for de risikoparametre, som institutterne selv må beregne, for at sikre, at institutternes egne beregninger ikke medfører et uhensigtsmæssigt lavt kapitalkrav.

Ændringer til markeds- og kreditværdijusteringsrisiko

Kommissionens forslag til ændring af kapitalkravsforordningen medfører, at den alternative standardmetode²⁰ (A-SA) og den alternative interne model²¹ (A-IMA) på markedsrisikoområdet går fra at være et rapporteringskrav, som det er i dag, til at være et kapitalkrav.

Derudover indfører forslaget til ændring af kapitalkravsdirektivet tilsynsmæssig benchmarking af den alternative standardmetode på markedsrisiko. I det nuværende forslag inkluderes alle institutter, som bruger A-SA til opgørelse af kapitalkrav på markedsrisiko. I forbindelse med forhandlingen vedrørende det nye kapitalkravsdirektiv drøftes det dog at indføre et proportionalitetshensyn i forhold til, hvilke pengeinstitutter der skal inkluderes.

Forslaget til ændring af kapitalkravsforordningen introducerer også nye metoder til opgørelse af kapitalkrav for kreditværdijusteringsrisiko (CVA-risiko). Den nuværende standardmetode bliver erstattet af en basal metode. Den basale metode er opbygget på samme måde som den nuværende standardmetode, men er rekalereret med nye risikovægte. Forslaget indeholder også en simplificeret tilgang, som allerede er tilgængelig for institutterne i dag, men som formaliseres som en selvstændig tilgang.

Den nuværende A-CVA metode, som benyttes af institutter, der bruger interne modeller på modparts- og markedsrisikoområdet, udgår og erstattes med en ny standardmetode, som er meget kompleks. Finanstilsynet skal godkende brug af den nye standardmetode.

Som led i CVA-forhandlingerne diskuterer medlemsstaterne, om den nuværende undtagelse for kapitalkrav for ikkefinansielle modparter fortsat skal gælde. Undtagelsen er indført for ikke at hæve omkostningerne ved afdækning af eksempelvis valuta- og renterisiko for almindelige virksomheder, men det er en afvigelse fra de internationale anbefalinger fra Baselkomitéen.

Kapitalgulvet

I tråd med Baselkomitéens anbefalinger fra 2017 foreslår Kommissionen at indføre et kapitalgulv for de institutter, som bruger interne modeller til opgørelse af kapitalkrav.

¹⁹ I Danmark bruges IRB-metoden ultimo 2021 af Danske Bank, Nykredit, Jyske Bank, DLR Kredit, Sydbank, Lån & Spar Bank og Nordea Kredit.

²⁰ Den alternative standardmetode omfatter en ny og mere kompleks standardmetode, som bygger på sensitivitetsberegninger, til at fastsætte kapitalkrav på markedsrisikoområdet. Den nye metode stammer fra BCBS' Fundamental Review of the Trading Book. Kaldes også FRTB-SA.

²¹ Den alternative interne model omfatter en Expected Shortfall (ES) model, som forventes at erstatte de nuværende VaR-modeller som intern model på markedsrisiko. Den nye metode stammer fra BCBS' Fundamental Review of the Trading Book. Kaldes også FRTB-IMA.

Formålet med kapitalgulvet er at sikre, at kapitalkravet i institutter, der bruger interne modeller, ikke undervurderes og bliver uhensigtsmæssigt lavt i forhold til institutter, der ikke har interne modeller. Kapitalgulvet sætter derfor en nedre grænse for, hvor lavt kapitalkravet kan blive for institutter, der bruger interne modeller. Gulvet er fastsat til 72,5 pct. af standardmetoderne og sikrer, at et institut, der bruger interne modeller, maksimalt kan opnå en "rabat" på sit kapitalkrav på 27,5 pct. i forhold til kapitalkravet under standardmetoderne.

Da kapitalgulvet forventes at have en stor effekt på flere institutters kapitalkrav, foreslår Kommissionen en femårs gradvis indfasningsperiode mellem 2025 og 2030. Niveaueet for kapitalgulvet vil være 50 pct. fra den 1. januar 2025, og grænsen vil øges hvert år indtil den 1. januar 2030, hvor det endelige niveau for kapitalgulvet på 72,5 pct. er nået.

Kommissionen foreslår også nogle overgangsordninger, som har til formål at mindske effekten af kapitalgulvet til og med 2032. Overgangsordningerne for erhvervskunder med lav risiko (uden ekstern kreditrating) og boliglån med lav risiko er særligt relevante for danske institutter.

Skøn af effekten på kreditinstitutters kapitalkrav

Kommissionens forslag forventes i et vist omfang at føre til øgede kapitalkrav. Det gælder særligt for de største danske kreditinstitutter, som bruger interne modeller til opgørelse af kreditrisiko (IRB-institutter). Stigningen skyldes i høj grad kapitalgulvet.

Finanstilsynet skønner, at Kommissionens forslag kan føre til en stigning i danske IRB-institutters aktuelle kapitalkrav på op til 15 pct., når kapitalgulvet er fuldt indfaset²². Det svarer til en stigning i institutternes samlede kapitalkrav på 30-40 mia. kr. Det er dog vigtigt at understrege, at skønnet bygger på en række antagelser og er behæftet med en betydelig usikkerhed.

For danske institutter vil stigningen i IRB-institutternes kapitalkrav hovedsageligt være på realkreditlån og udlån mod større erhvervskunder. Som nævnt ovenfor indeholder Kommissionens forslag nogle overgangsordninger, som er rettet mod boliglån og erhvervsudlån. Finanstilsynet forventer, at overgangsordningerne kan give en lavere effekt af kapitalgulvet for danske institutter i forhold til ovenstående skøn. Overgangsordningerne udløber i 2032 og skal revurderes inden udløb.

IRB-institutterne har en løbende indtjening og er generelt velkapitaliserede med en stor overdækning i forhold til de nuværende kapitalkrav. De vil derfor være i stand til at leve op til stigningen i kapitalkravet. På grund af indfasning af kapitalgulvet og ovennævnte overgangsordninger vil institutterne desuden have flere år til at skaffe eventuel yderligere kapital.

Forslaget påvirker også de mindre og mellemstore kreditinstitutter. Dele af forslaget, herunder ændringer til standardmetoden vedrørende risikovægtning af aktier, vil dermed indebære

²² Dette skøn er væsentligt lavere end tidligere vurderinger af effekten af Baselkomitéens anbefalinger, bl.a. af en dansk ekspertgruppe i 2018, som skønnede en stigning på ca. 34 pct. Det skyldes en række forhold, herunder særligt nye retningslinjer fra EBA med krav til brugen af IRB-tilgangen. Disse retningslinjer trådte i kraft den 1. januar 2022 og forhøjer kapitalkravet for IRB-institutterne. Alt andet lige vil de forhøjede krav som følge af EBA's retningslinjer reducere effekten af Kommissionens forslag.

et øget kapitalkrav for de mindre og mellemstore kreditinstitutter – blandt andet relateret til fællesejede virksomheder.

Ikrafttrædelse og undersøgelse af disclosureforordningen

Disclosureforordningen trådte i kraft den 10. marts 2021²³. Forordningen indeholder en række oplysningsforpligtelser for finansielle markedsdeltagere og finansielle rådgivere, herunder kreditinstitutter, om miljømæssige, sociale og ledelsesmæssige forhold (såkaldte bæredygtighedsfaktorer eller ESG-faktorer).

Finanstilsynet undersøgte i 2021 implementeringen af disclosureforordningens artikel 3 blandt en række pengeinstitutter og pensionsselskaber. Artikel 3 pålægger de omfattede virksomheder at have politikker for integration af bæredygtighedsrisici tilgængelige på deres hjemmesider. Finanstilsynet finder, at implementeringen blandt de undersøgte virksomheder kan forbedres væsentligt, herunder især i forhold til at identificere konkrete bæredygtighedsrisici og beskrive, hvor og hvordan disse risici integreres i virksomhedernes investeringsbeslutnings- og rådgivningsprocesser²⁴.

Nye oplysningsforpligtelser for kreditinstitutter under taksonomiforordningens artikel 8

Kreditinstitutter omfattet af direktivet for ikkefinansiel rapportering²⁵ (NFRD) skal fra den 1. januar 2022 (i årsrapporten 2021) give en række yderligere oplysninger i henhold til taksonomiforordningen²⁶.

Taksonomiforordningens artikel 8 pålægger alle virksomheder omfattet af NFRD, herunder store kreditinstitutter, at oplyse om, hvordan og i hvilket omfang deres aktiviteter er forbundet med økonomiske aktiviteter, der kvalificeres som miljømæssigt bæredygtige i henhold til forordningen. Med andre ord skal de store kreditinstitutter bruge taksonomiforordningens fire kriterier for miljømæssig bæredygtighed på deres forretningsaktiviteter og afgive disse informationer i deres redegørelse for samfundsansvar i årsrapporten. Finanstilsynets orienteringsbrev for regnskabsaflæggelse 2021 beskriver de store kreditinstitutters oplysningsforpligtelser under taksonomiforordningens artikel 8²⁷.

²³ Europa-Parlamentets og Rådets Forordning (EU) 2019/2088 af 27. november 2019 om bæredygtighedsrelaterede oplysninger i sektoren for finansielle tjenesteydelser.

²⁴ Finanstilsynet, *Temaundersøgelse af oplysningskrav under disclosureforordningen*, 10. december 2021 ([link](#))

²⁵ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/95/EU af 22. oktober 2014 om ændring af direktiv 2013/34/EU for så vidt angår offentliggørelse af ikkefinansielle oplysninger og oplysninger om mangfoldighed for visse store virksomheder og koncerner (NFRD).

²⁶ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2020/852 af 18. juni 2020 om fastlæggelse af en ramme til fremme af bæredygtige investeringer og om ændring af forordning (EU) 2019/2088.

²⁷ Finanstilsynet, *Orienteringsbrev for regnskabsaflæggelse 2021*, 15. december 2021 ([link](#))

Faktaboks 2: Ny SIFI-model

Finanstilsynet udpeger årligt systemisk vigtige finansielle institutter (SIFI'er). Den 1. januar 2022 trådte nye regler i kraft, som indebærer en ny model for udpegning af SIFI'er[1]. Finanstilsynet vurderer, at den nye model er mere robust og giver et mere retvisende billede af kreditinstitutternes systemiske vigtighed end den hidtil gældende, da den indeholder flere indikatorer for systemiskhed.

I den nye model udpeges kreditinstitutter som SIFI'er på baggrund af en udregnet score for systemiskhed. Scoren er baseret på instituttets markedsandele for de 12 indikatorer angivet i tabel 1[2]. Instituttets markedsandel for den enkelte indikator vægtes, så instituttets markedsandel for indlån i Danmark f.eks. vægter 2/24 i den samlede score. Den endelige score beregnes som summen af instituttets vægtede markedsandele opgjort i basispoint. Institutter med en systemiskhed på 100 basispoint eller derover i to på hinanden følgende år udpeges som SIFI.

De udpegede SIFI'er placeres i kategorier for systemiskhed, som afgør, hvilken SIFI-buffer de bør pålægges. De forskellige kategorier fremgår af tabel 2. Erhvervsministeren fastsætter årligt et SIFI-bufferkrav til SIFI'er med udgangspunkt i Finanstilsynets udpegning.

Tabel 1: Indikatorer til beregning af systemiskhed

Kriterie	Indikator	Vægt
Størrelse	Samlede aktiver	6/24
Vigtighed	Værdien af nationale betalingstransaktioner	2/24
	Indlån i Danmark	2/24
	Udlån i Danmark	2/24
Kompleksitet	Nominal værdi af derivater, som ikke er noteret på et reguleret marked (OTC-derivater)	2/24
	Passiver på tværs af jurisdiktioner	2/24
	Aktiver på tværs af jurisdiktioner	2/24
Forbundethed	Udestående gældsudstedelser	2/24
	Passiver indenfor det finansielle system (hele verden)	1/24
	Aktiver indenfor det finansielle system (hele verden)	1/24
	Passiver indenfor det finansielle system (Danmark)	1/24
	Aktiver indenfor det finansielle system (Danmark)	1/24

Tabel 2: Kategorier for systemiskhed og SIFI-buffersatser for 2022

	Systemiskhed	SIFI-buffer
Kategori 1	Fra 100 op til 300	1,0 pct.
Kategori 2	Fra 300 op til 1.000	1,5 pct.
Kategori 3	Fra 1.000 op til 2.000	2,0 pct.
Kategori 4	Fra 2.000 op til 4.000	2,5 pct.
Kategori 5	Fra 4.000 og derover	3,0 pct.

Note: Erhvervsministeren fastsætter årligt SIFI-bufferkrav til systemisk vigtige finansielle institutter (SIFI'er).

[1] De nye regler fremgår af lov nr. 2382 af 14. december 2021 – lov om ændring af lov om finansiel virksomhed, lov om kapitalmarkeder, lov om investeringsforeninger m.v. og forskellige andre love.

[2] Markedsandel skal her forstås som værdien af den enkelte indikator ift. den samlede værdi for indikatoren for alle danske penge- og realkreditinstitutter og væsentlige filialer i Danmark af udenlandske penge- og realkreditinstitutter.

7. Bilag 1: Kreditinstitutternes årsregnskaber 2017-2021

	2017	2018	2019	2020	2021	Ændring, 1 år	Ændring, 5 år
Resultatopgørelse	<i>mio. kr.</i>					<i>pct.</i>	
Renteindtægter	119.240	115.063	112.714	101.371	96.915	-4,40	-18,72
Renteudgifter	55.654	54.098	53.532	41.176	37.624	-8,63	-32,40
Nettorenteindtægter	63.585	60.965	59.181	60.195	59.291	-1,50	-6,75
Udbytte af aktier mv.	722	778	1.277	657	936	42,47	29,61
Gebyrer og provisionsindtægter	35.191	34.840	37.500	38.500	42.717	10,95	21,38
Afgivne gebyrer og provision	12.746	13.259	13.872	13.713	14.701	7,21	15,34
Nettorente- og gebyrindtægter	86.753	83.323	84.087	85.640	88.243	3,04	1,72
Udgifter til personale og administration	48.671	50.844	52.866	54.681	55.928	2,28	14,91
Andre driftsindtægter	5.996	7.886	8.566	7.197	8.671	20,47	44,60
Andre driftsudgifter	572	272	420	517	539	4,43	-5,63
Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	5.825	5.992	9.569	8.732	8.315	-4,78	42,74
Basisindtjening	37.682	34.102	29.797	28.908	32.132	11,15	-14,73
Kursreguleringer	13.515	6.317	8.435	7.404	9.830	32,78	-27,27
Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender mv.	- 202	1.596	3.405	13.242	- 1.196		493,10
Resultat af kapitalandele i associerede virksomheder	1.823	1.316	3.456	1.626	2.213	36,10	21,40
Resultat før skat	53.222	40.139	38.283	24.699	45.371	83,70	-14,75
Skat	10.533	8.003	2.744	5.141	8.698	69,18	-17,43
Periodens resultat	42.688	32.136	35.538	19.557	36.673	87,52	-14,09

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Note: Tallene dækker over danske kreditinstitutter og er konsoliderede, så datterselskabers indtjening ikke fremgår to gange.

<i>Balanceposter (mio. kr.)</i>	2017	2018	2019	2020	2021	Ændring, 1 år (pct.)	Ændring, 5 år (pct.)
Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker	118.673	70.134	152.404	413.216	478.693	15,85	303,37
Tilgodehavende hos kreditinstitutter og centralbanker	490.994	355.505	313.622	264.627	166.301	-37,16	-66,13
Udlån	4.483.441	4.700.149	4.981.761	4.954.927	5.035.802	1,63	12,32
<i>Udlån ex. Repo</i>	4.231.830	4.393.576	4.587.674	4.663.930	4.743.481	1,71	12,09
Obligationer	805.299	766.201	842.593	975.777	874.194	-10,41	8,56
Aktier mv.	46.349	32.621	38.515	42.079	40.180	-4,51	-13,31
Kapitalandele i associerede virksomheder	2.021	1.908	3.461	3.505	2.721	-22,38	34,63
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	16.623	18.544	20.491	22.013	23.700	7,66	42,57
Aktiver tilknyttet puljeordninger	114.046	114.947	135.007	144.019	163.036	13,20	42,96
Immaterielle aktiver	10.765	12.117	13.689	13.896	15.212	9,47	41,31
Grunde og bygninger	11.691	10.627	16.576	16.023	14.923	-6,86	27,65
Øvrige materielle aktiver	11.313	11.939	13.886	12.997	12.959	-0,29	14,56
Skatteaktiver	3.366	4.525	4.812	7.041	6.489	-7,84	92,75
Aktiver i midlertidig besiddelse	1.384	2.120	3.768	1.740	7.220	314,94	421,59
Andre aktiver	354.111	336.540	399.918	492.274	365.934	-25,66	3,34
Periodeafgrænsningsposter	3.357	3.727	3.805	4.178	3.467	-17,01	3,29
Aktiver i alt	6.473.434	6.441.603	6.944.306	7.368.312	7.210.833	-2,14	11,39
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	305.841	316.985	231.340	289.331	242.910	-16,04	-20,58
Indlån	1.832.545	1.867.968	2.021.848	2.250.375	2.251.733	0,06	22,87
<i>Indlån ex. Repo</i>	1.689.821	1.686.788	1.826.733	2.096.302	2.123.675	1,31	25,67
Udstedte obligationer	3.320.239	3.270.293	3.590.718	3.649.206	3.638.521	-0,29	9,59
Øvrige forpligtelser	20.010	6.912	5.572	10.558	13.615	28,96	-31,96
Periodeafgrænsningsposter	1.826	1.727	1.718	1.649	1.700	3,11	-6,90
Gæld i alt	6.016.550	5.986.563	6.460.372	6.873.758	6.692.592	-2,64	11,24
Hensatte forpligtelser	11.160	13.507	8.805	8.938	8.283	-7,33	-25,78
Efterstillede kapitalindskud	51.718	45.779	57.844	60.221	65.117	8,13	25,91
Egenkapital	394.006	395.753	417.285	425.396	444.841	4,57	12,90
Passiver i alt	6.473.434	6.441.603	6.944.306	7.368.312	7.210.833	-2,14	11,39

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Note: Tallene dækker over danske kreditinstitutter og er konsoliderede, så datterselskabers indtjening ikke fremgår to gange.

8. Bilag 2: Kreditinstitutternes nøgletal 2017-2021

	2017	2018	2019	2020	2021
	<i>pct.</i>				
Kapitalprocent	22,14	21,68	22,46	23,31	22,87
Kernekapitalprocent	19,72	19,78	19,96	20,63	20,31
Egentlig kernekapitalprocent	18,09	17,86	18,04	19,10	18,74
Egenkapitalens forrentning før skat	13,51	10,14	9,17	5,81	10,19
Egenkapitalens forrentning efter skat	10,83	8,12	8,52	4,60	8,24
Indtjening pr. omkostningskrone (kr.)	1,97	1,67	1,55	1,33	1,68
Akkumuleret nedskrivningsprocent	1,21	1,15	1,07	1,14	0,99
Periodens nedskrivningsprocent	-0,01	0,04	0,08	0,24	-0,01
Udlån i forhold til egenkapital (forhold)	10,74	11,10	10,99	10,96	10,66
Samlede risikoeksponeringer (mia. kr.)	1819	1850	1916	1934	2043
<i>Heraf for kreditrisiko</i>	1520	1536	1599	1605	1727
<i>markedsrisiko</i>	121	115	120	129	107
<i>operationel risiko</i>	170	176	173	174	173